

Onderzoeksartikel

De verspreiding van de Rotterdamwet in de regio Rijnmond: een analyse van diffusiemechanismen

Hugo 't Hart

hugohart97@gmail.com

Kernwoorden: beleidsdiffusie, Rotterdamwet, gemeentepolitiek, transformatief kopieergedrag, wijkproblematiek

Abstract

The so called Dutch 'Rotterdam Act' (Act on Extraordinary Measures for Urban Problems) is an ultimum remedium for persistent neighborhood problems such as concentrated poverty and criminality. The idea is that selective housing allocation benefits the local quality of life. Despite the fact that the origin and effects of the policy have been extensively researched, it remains insufficiently clear why increasingly more municipalities choose to introduce this policy. This development is remarkable, as evaluations show few convincing positive developments in the assigned neighborhoods and much criticism has been voiced about the discriminatory nature of the measure. By applying theories of policy diffusion, this study attempts to answer the question why the measure is gaining popularity. Using the event history analysis method – with data collected from council debates, council documentation, the 'Leefbaarometer' and 'Findo' – it has become clear that the municipalities in this region mainly follow nationally set norms drawn up and spread by the Dutch Ministry of the Interior. It also becomes clear that the municipalities are transformatively copying the policy from the municipality of Rotterdam: the municipalities are trying to shape their policy in such a way that it deviates from the 'unsuccessful' version of Rotterdam. The expectation of local councilmembers is that the chance of success is therefore higher, although the alternative version is not substantiated by thorough research. Thus, the policymakers are implementing the far-reaching policy despite substantial uncertainty about the results.

Introductie

Wat kunnen beleidsmakers in gemeentes doen om buurten met aanhoudende problematiek – zoals criminaliteit en armoede – te verbeteren op het moment dat investeringen onvoldoende lijken op te leveren? In Nederland is het sinds 2005 mogelijk om in dergelijke gevallen een beroep te doen op de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp; de ‘Rotterdamwet’¹). Deze wet maakt het mogelijk om tijdelijk te interveniëren op de plaatselijke woningmarkt, bedoeld als een laatste redmiddel om de situatie te verbeteren. Woningzoekenden die geen inkomen uit werk hebben² (artikel 8) of met een overlastgevend of crimineel verleden (artikel 10) kunnen bijvoorbeeld geweerd worden uit stadsbuurten of wooncomplexen met een slecht scorende ‘leefbaarheid’ (een graadmeter voor wijkproblematiek³). Ook kan juist voorrang verleend worden aan starters met een vast inkomen, of burgers met maatschappelijke beroepen (artikel 9). Als een gemeentebestuur besluit om de Rotterdamwet in te zetten, dient de raad eerst een gemotiveerde aanvraag in te dienen bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Vervolgens wordt het verzoek goed- of afgekeurd.

Rotterdam was de eerste gemeente die deze wet toepaste⁴. Negen andere gemeentes hebben in navolging succesvol aanvragen voor de wet ingediend: Nijmegen (2015), Capelle aan den IJssel (2015), Vlaardingen (2015), Den Bosch (2017), Schiedam (2017), Dordrecht (2018), Zaanstad (2018), Nissewaard (2019) en Tilburg (2020)⁵. Het doel van deze studie is om te verklaren waarom de maatregel wint aan populariteit. Specifiek richt ik mij op de vier gemeentes in de regio van Rotterdam (Capelle aan den IJssel, Vlaardingen, Schiedam en Nissewaard), aangezien het opvallend is dat juist de gemeentes rondom deze stad kiezen voor dit beleid. Dit suggereert een verband tussen de nabijheid tot Rotterdam en verspreiding van het beleid. Het is bijvoorbeeld aannemelijk dat gemeentes vanwege de nabijheid beter op de hoogte zijn van de ontwikkelingen van de Rotterdamwet. Ook zorgt dit ervoor dat contact tussen beleidsmakers in de gemeente Rotterdam frequenter en gemakkelijker plaats kan vinden. Bovendien, met de focus van dit onderzoek op vier buurgemeentes van Rotterdam kan worden bepaald of bijvoorbeeld een waterbedeffect van potentieel geweigerden naar buurgemeentes invloed heeft gehad op de besluitvorming daar. De onderzoeksvraag luidt: wat verklaart de verspreiding van de toepassing van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (de ‘Rotterdamwet’) in de

¹ Deze wet draagt de naam van Rotterdam, omdat de totstandkoming voornamelijk in deze gemeente plaatsvond (2002-2003) en dit tevens de eerste gemeente was waar het beleid geïmplementeerd werd (Hochstenbach, Uitermark en Van Gent 2015: 3).

² Met uitzondering woningzoekenden die meer dan zes jaar onafgebroken in de regio wonen, studenten met studiefinanciering en pensioengerechtigden.

³ Zie Uitermark, Hochstenbach en Van Gent (2015) voor een kritische analyse van deze graadmeter in de context van de Rotterdamwet.

⁴ Op 22 april 2022 verliep de huidige toepassing. Het college stelt in 2018 dat niet opnieuw een aanvraag zal worden ingediend (Gemeente Rotterdam 2018: 10).

⁵ In Den Haag, onder aanvoering van de lokale partij Hart voor Den Haag, is tevergeefs geprobeerd om de wet in te zetten (Lelieveld 2022). Ook in Almelo wordt de maatregel momenteel overwogen (Bouwhuis 2022).

regio Rijnmond na de implementatie in Rotterdam (2006)?

Het beoogde doel van de Rotterdamwet is om de leefbaarheid te verbeteren in de aangewezen wijken. Echter, uit de eerste omvangrijke wetenschappelijke evaluatie van de Wbmgp-toepassing in Rotterdam (2006-2013) komt een ander beeld naar voren. Hochstenbach, Uitermark en Van Gent (2015) concluderen dat de leefbaarheid in de Rotterdamse kanswijken⁶ over de onderzochte periode niet verbeterde, maar verslechterde – een causaal verband tussen de maatregel en deze ontwikkeling is niet aangetoond. Bovendien wordt door de auteurs vastgesteld dat rechten van de uitgesloten groep (vaak alleenstaande jonge mannen met een migratieachtergrond) worden ingeperkt (zie ook: Van Gent, Hochstenbach en Uitermark 2018). Het recht op huisvesting en het recht op gelijke behandeling zijn voor een aanzienlijke groep woningzoekenden dus in het geding. De Raad van State en de Commissie Gelijke Behandeling uitten eerder vergelijkbare kritiek, nog voordat de wet in de Tweede Kamer werd aangenomen (Trouw 2005). Na de invoering werden eveneens door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en – opnieuw – de Raad van State aanmerkingen gemaakt: de wet werkt discriminatie in de hand en stigmatiseert de ‘geweigerden’ (College voor de Rechten van de Mens 2016; Raad van State 2015). Afgaande op de evaluatie van Hochstenbach et al. (2015) en deze aanmerkingen blijkt de Wbmgp in nota bene Rotterdam dus zowel ineffectief om wijkproblematiek op te lossen over de periode 2006-2013 als discriminerend. Kortom, de maatregel is tamelijk omstreden.

Dit beeld wordt onderschreven en bovendien in sociologische context geplaatst in de wetenschappelijke literatuur over het thema. Ouwehand en Doff (2013) concluderen dat de Rotterdamwet nooit goed inhoudelijk onderbouwd is en beter kan worden gezien als het gevolg van lokale politieke druk uit populistische hoek. Ook Van Eijk (2010) stelt dat het beleid kan worden verklaard als gevolg van principiële overwegingen om onveiligheidsgevoelens met betrekking tot een multiculturele samenleving het hoofd te bieden – in tegenstelling tot economische overwegingen om de situatie in de wijken te verbeteren. Uitermark, Hochstenbach en Van Gent (2015) beargumenteren eveneens dat de Rotterdamwet tot stand is gekomen als verhullend frame voor lokale politici om betrekkelijk arbitrair – namelijk aan de hand van rangschikkende statistieken – te bepalen welke groepen mensen geweerd dienen te worden uit aangewezen stadswijken, waarmee in de praktijk de rechten van deze burgers geschonden kunnen worden.

Dit roept de vraag op wat de buurgemeentes van Rotterdam motiveerde om ondanks de twijfelachtige effectiviteit en controversale aanspraak te doen op de Wbmgp in 2015, 2017 en 2019. Verwachtten de beleidsmakers dat het wel tot effectieve resultaten zal leiden in de eigen stadswijken? Om deze vraag te kunnen beantwoorden hanteer ik het theoretisch model van Berry en Berry (2007) over beleidsdiffusie en -innovatie en de bijbehorende methode *event history analysis*. Het primaire doel van deze studie is om vast te stellen in hoeverre de drie diffusiemechanismen (kopi-

⁶ Dit betreft de wijken Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Oud-Charlois en Tarwewijk; zie Bijlage 1.

eer-, concurrentie- en volgedrag) van invloed zijn bij de overwegingen van beleidsmakers om voor de Wbmgp te kiezen. Aanvullend worden interne determinanten (motivatie van beleidsmakers, interferenties met ander beleid en beschikbare middelen) beknopt onderzocht om te bepalen in hoeverre het beleid grofweg onafhankelijk van externe invloeden is verbreid. In de analyse wordt dus minder aandacht besteed aan interne invloeden, zoals individuele principiële of ideologische overwegingen, de rol van lokale media en publieke opinie.

Ondanks dat de effectiviteit van de wet landelijk en plaatselijk wordt gemonitord⁷, en de politieke en sociologische context waarin het beleid in Rotterdam is ontstaan veelvuldig is onderzocht (zie: Ouwehand en Doff 2013; Van Eijk 2010; Uitermark, Hochstenbach en Van Gent 2015; Schinkel en Van den Berg 2011), is nog weinig onderzoek gedaan naar verklaringen waarom gemeentes in navolging van Rotterdam de maatregel hebben ingevoerd. Uitermark, Hochstenbach en Van Gent (2015) stellen dat de normalisatie van de Leefbaarometer als ‘objectieve’ meetlat om wijkproblematiek in kaart te brengen een cruciale faciliterende rol heeft gespeeld bij de verspreiding naar andere gemeentes. Echter is daarmee nog niet volledig verklaard waarom andere gemeentes uiteindelijk kiezen voor de maatregel. Deze studie zal de literatuur en evaluaties van de Rotterdamwet dus aanvullen met theoretische en empirische inzichten over mechanismen die de verspreiding aanjaagden.

Concreet komt in deze studie naar voren dat de beleidsmakers zich genoodzaakt voelden tot drastische maatregelen om leefbaarheidsproblemen aan te pakken en daarom het beleid in Rotterdam wilden kopiëren. Essentieel hierbij is dat beleidsmakers de Rotterdamwet in een andere vorm implementeerden, om te voorkomen dat het tot dezelfde onsuccesvolle uitkomsten als in Rotterdam zou leiden. Inhoudelijk wordt niet nader onderbouwd waarom het op deze wijze wel effectief zou uitwerken: de beleidsmakers gebruiken dus een *decisionmaking shortcut*. Deze leiderschapsstijl heeft kenmerken van een *power motive imagery* (Winter 2002), waarbij de nadruk ligt op het bewerkstelligen van impact door middel van sterke acties en minder aandacht wordt besteed aan kwaliteit, risicovermijding en samenwerking. In dit proces speelde het ministerie van BZK een aanjagende en faciliterende rol door de Wbmgp bij de buurgemeentes te presenteren als nieuwe formele en *best practice* norm om in wijken te sturen op leefbaarheid, en door de gemeentes te ondersteunen bij het opstellen van de aanvragen die vervolgens door BZK weer werden beoordeeld.

Speciale ‘Rapporteurs voor adequate huisvesting’ van de Verenigde Naties publiceerden onlangs een kritisch rapport over het huisvestingsbeleid van de gemeente Rotterdam (Verenigde Naties 2021). In dit rapport wordt de Nederlandse

⁷ De wet schrijft voor dat de effecten van de Wbmgp geëvalueerd dienen te worden, voordat na vier jaar een heraanvraag kan worden ingediend (artikel 5.5). Daarbovenop wordt de wet om de vijf jaar op nationaal niveau geëvalueerd. De eerste evaluatie is uitgevoerd door Hochstenbach et al. (2015); recentelijk is de maatregel voor de tweede keer in zijn geheel geëvalueerd op effectiviteit (RIGO 2021). Het laatstgenoemde onderzoek is hier minder relevant, aangezien dit pas is gepubliceerd nadat de vier gemeentes hadden gekozen voor implementatie.

overheid opgedragen om meer informatie te leveren over de verspreiding van de Wbmgp buiten Rotterdam (ibid.: 10). De inzichten van deze studie kunnen in dit kader worden meegenomen.

Theoretisch kader

Bij verschillende disciplines (sociologie, politicologie, bestuurskunde, marketing, communicatie) zijn theorieën gevormd die proberen te verklaren waarom beleid, nadat het ergens ontstaat, ook in andere contexten opduikt. Ten eerste, bij het nationale interactiemodel wordt aangenomen dat beleid verspreidt, omdat beleidsambtenaren van verschillende gemeentes op nationaal niveau in netwerken contact onderhouden en daardoor van elkaar leren en ideeën overnemen (bijvoorbeeld via opleidingen of op conferenties: Berry en Berry 2007: 226-228; Gray 1973). Zodoende nemen gemeentes beleid van elkaar via netwerken over. Het tweede model, het regionale diffusiemodel, stelt dat dit contact vaak regionaal plaatsvindt. De implicatie is dus dat beleid zich specifiek meer regionaal zal verspreiden en niet per se evenredig, zoals bij het vorige model wordt verondersteld (Berry en Berry 2007: 228-229; Berry en Berry 1990; Mintrom 1997; Balla 2001; Mooney en Lee 1995). Eveneens wordt bij dit model naast het proces van leren, ook aandacht besteed aan mogelijke concurrentie-effecten tussen gemeentes. De gedachte hierachter is dat gemeentes sneller geneigd zijn om te wedijveren met gemeentes in de buurt, aangezien de interne omstandigheden relatief meer afhankelijk zijn van beleid in de nabije omgeving.

Het derde model, het *leader-laggard* model, schrijft voor dat één pioniersgemeente andere gemeentes inspireert om hetzelfde beleid te implementeren (Berry en Berry 2007: 230; Walker 1969; Grupp en Richards 1975; Foster 1978, Collier en Messick 1975). Ten vierde, het isomorfismemodel, veronderstelt dat gemeentes die in veel opzichten overeenkomsten hebben – ideologisch, demografisch, budgettair, cultureel, historisch, geografisch, economisch – beleid van elkaar zullen overnemen (Berry en Berry 2007: 230-231; Grossback, Nicholson-Crotty en Peterson 2004; Volden 2006; Brooks 2005). Ten slotte, het verticale invloedmodel, veronderstelt dat de verspreiding van beleid vanuit hogere bestuurslagen wordt geïnitieerd en gecoördineerd (Berry en Berry 2006: 231), binnen het thema van deze studie dus vanuit de rijksoverheid of provincie.

Deze vijf theorieën worden door Berry en Berry (2007) vereenvoudigd tot drie praktische principes (kopieer-, concurrentie- en volggedrag). De auteurs hebben een lijst opgesteld van 54 studies die dit diffusiemodel hebben toegepast in combinatie met de methode *event history analysis*, wat aantoont dat dit een bruikbaar theoretisch kader is (Berry en Berry 2007: 259-260). Bovendien laten tien studies in deze lijst zien dat naast de Amerikaanse staten het model ook adequaat toepasbaar

is voor andere bestuurslagen (zoals gemeentes), of buiten de Amerikaanse context (zoals in de West-Europese context). Kortom, het theoretisch kader van Berry en Berry (2007) lijkt geschikt om de onderzoeksvraag te beantwoorden. In de analyse en conclusie zal nader gereflecteerd worden op de bruikbaarheid. In het bijzonder wordt ingegaan het eerste principe, dat in deze context onvoldoende toereikend blijkt. Als nuance op het theoretisch kader van Berry en Berry (2007) introduceer ik daarom een alternatief kopieermechanisme: ‘transformatief kopieergedrag’.

Diffusiemodel

Bij elk principe van het diffusiemodel heb ik een concrete verwachting en observeerbare implicaties geformuleerd die centraal staan in de analyse. Ook heb ik de consequentie van elk deelmechanisme kort uitgewerkt voor de Rotterdamwet om voor te sorteren op mogelijke implicaties van de bevindingen.

Het eerste principe stelt dat bestuurseenheden van elkaar leren (Berry en Berry 2007: 225). De gemeentes kopiëren elkaar, omdat ze overtuigd zijn dat beleid in een andere gemeente of gemeentes tot dan toe goede resultaten oplevert. Daardoor hoeven beleidsmakers zelf minder moeite te steken in lokaal onderzoek naar de effectiviteit. De verwachting bij dit principe luidt:

V1. De aanvraag voor de Wbmgp wordt door lokale beleidsmakers ingediend, omdat beleidsmakers denken dat dit goed heeft gewerkt in andere gemeentes – slechts om die reden verwacht de lokale politiek dat het óók succesvol zal zijn in de eigen gemeente.

Concreet voor dit onderzoek zal in de argumentatie van de aanvraag en/of in het publieke debat dus naar voren moeten komen dat de beleidsmakers (de plaatselijke wethouder en gemeenteraadsleden) ervan overtuigd zijn dat de Wbmgp bij hen zal werken *omdat* het ook in Rotterdam goede resultaten oplevert, of een gemeente in navolging daarvan. De wethouders gaan vervolgens niet onderzoeken of het beleid wel of niet zal werken in de eigen gemeente: zij gebruiken een instrumentele *decisionmaking shortcut*. Bij de analyse zal dus gelet worden op de argumentatie voor het toepassen van de Rotterdamwet. Welke argumenten zijn niet plaatselijk getest en vloeien wel voort uit positieve percepties⁸ over de beleidseffectiviteit elders? Voor de analyse zal het belangrijk zijn om vast te stellen op welke manier deze boodschap is aangekomen bij de wethouder en raadsleden. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden bij nationaal of regionaal overleg, of actief verspreid worden door een pioniersgemeente. Dit laatstgenoemde element sluit echter meer aan bij het derde principe, wat ingaat op vastgestelde normen; bij het eerste instrumentele principe moet duidelijk naar voren komen dat beleidsmakers een eenzijdige instrumentele actie ondernemen, en er dus geen normoverdracht plaatsvindt.

⁸ Deze percepties zijn subjectief en dienen niet objectief op geldigheid getoetst te worden. Zo kan een beleidsmaker spreken over ‘veel positieve ontwikkelingen in Rotterdam Zuid’, terwijl het tegenovergestelde naar voren komt in een evaluatie.

Als voldoende data deze verwachting onderschrijft, impliceert dit enerzijds dat beleidsmakers zullen stoppen het beleid over te nemen indien het beleid als minder succesvol geïnterpreteerd kan worden. Met andere woorden, op het moment dat een casus overtuigend en consequent aantoonde dat de Wbmgp onsuccesvol werkt, dan is de kans kleiner dat andere gemeentes het beleid zullen overnemen: beleidsmakers zullen dit niet meer zien als een mogelijkheid om snel iets voor elkaar te krijgen. Anderzijds kan worden gesteld dat zolang de maatregel als succesvol geïnterpreteerd kan worden (ook door bijvoorbeeld een gebrek aan kennis van evaluatieresultaten), op andere gemeentes sneller geneigd zijn hetzelfde beleid in te voeren, zonder grondig te onderzoeken of dit daadwerkelijk zal werken in de eigen gemeente. Kortom, de richting van het aantal toepassingen zal volgens dit principe afhankelijk zijn van de mate waarin lokale beleidsmakers het instrument kunnen percipiëren als succesvol.

Het tweede principe is volgens Berry en Berry (2007: 225) dat gemeentes onderling wedijveren: 'they emulate policies of other [cities] to achieve an economic advantage over other [cities] or avoid being disadvantaged'. Bij de Wbmgp kan een potentieel nadeel ontstaan als woningzoekenden met een laag inkomen en een criminele achtergrond in grote getallen terecht komen in een andere gemeente die deze personen niet weert met de Wbmgp, het zogenaamde 'waterbedeffect'. Op deze manier kunnen volgens de beleidslogica van de Rotterdamwet problemen verspreiden naar andere gemeentes en zullen beleidsmakers in de gemeentes die de Rotterdamwet niet toepast een nadeel ervaren ten opzichte van andere gemeentes. Bij dit principe formuleer ik de volgende verwachting:

V2. De aanvraag voor de Wbmgp wordt door lokale beleidsmakers ingediend en ondersteund, omdat zij nadelige gevolgen van een waterbedeffect willen voorkomen vanuit andere gemeentes die de wet toepassen.

In de analyse zal vastgesteld moeten worden of de beleidsmakers de Rotterdamwet inzetten als (preventief) middel om een werkelijke of vermeende intredende migratiestroom van 'geweerden' te voorkomen. Is het waterbedeffect onderdeel van de argumentatie voor de implementatie van de Wbmgp en op welke informatie baseren zij hun stellingname?

Als deze verwachting voldoende ondersteund wordt door de data, impliceert het een mogelijkheid tot een *race to the bottom*. Het wordt namelijk economisch-rationeel gezien voordelig om als stad zo snel mogelijk de Rotterdamwet in te voeren. Op die manier wordt voorkomen dat de migratiestroom van 'geweerden' in de kwetsbaar geachte wijken terecht komt en de gemeente dus relatief een nadeel ervaart. Dit proces zou natuurlijk ten koste gaan van de rechten van de potentieel geweerden, die door dit effect steeds minder plek hebben om te wonen in vergelijking met hun medeburgers. Het concurrentiegedrag werkt dus discriminatie en stigmatisering

ring van deze groep ernstig in de hand. Dit effect zou mogelijk verminderd kunnen worden door effectieve regionale of nationale afstemming. Op die manier kunnen afspraken worden gemaakt die dit waterbede-effect tegengaan. Ook de maximumtermijn die reeds binnen de wet is vastgesteld kan worden gezien als middel om de geschetste race to the bottom tegen te gaan.

Het derde en laatste principe in het diffusiemodel is het volgen van nationale of regionale standaarden (Berry en Berry 2007: 225). In tegenstelling tot het eerste principe, wat een eenzijdige instrumentele actie beschrijft, gaat het bij dit principe over een interactie: de beleidsmakers ondervinden druk vanuit de regio of nationale overheid om de Rotterdamwet in te voeren. Er is dus sprake van een normoverdracht. De verwachting luidt als volgt:

V3. De aanvraag voor de Wbmgp wordt door lokale beleidsmakers ingediend en ondersteund, omdat in de regio of nationaal druk op hen wordt uitgevoerd om dit te implementeren om zo te voldoen aan vastgestelde standaarden.

Volgens Berry en Berry (2007: 225-226) kan de druk zowel dwingend – als de nationale staat eist dat een gemeente de Rotterdamwet moet invoeren – als normatief worden uitgeoefend. Bij normatieve druk volgt de gemeente een *best practice*. Deze norm ontstaat bijvoorbeeld bij trainingen, overleggen of bij netwerken. Kennis van ‘succesvol’ beleid kan op nationaal of regionaal niveau worden uitgewisseld, of door een pioniersgemeente actief worden verspreid.

Bij het thema van deze studie, de Rotterdamwet, zal dus gekeken worden naar de interactie tussen de gemeente die de wet wil invoeren enerzijds, en de nationale overheid of andere gemeentes die de wet toepassen anderzijds. Worden op dergelijke bijeenkomsten en/of in de communicatie tussen overheden de Wbmgp als norm vastgesteld? Hetzelfde principe kan zich natuurlijk ook voordoen binnen de afzonderlijke landelijke politieke partijen. Indien deze verwachting bevestigd wordt, impliceert het dat de Rotterdamwet een beleidsnorm is geworden die in toenemende mate geïmplementeerd zal worden binnen het regionale of nationale netwerk waar de druk wordt uitgeoefend. Anderzijds kan worden gesteld dat op het moment dat een nieuwe norm ontstaat dat de Rotterdamwet niet best practice is, de gemeentes ook geen aanvragen voor de Wbmgp meer zullen indienen en stoppen met de toepassing ervan. De norm kan dus ook remmend werken en verspreiding tegengaan.

Onderzoeksdesign

Berry en Berry (2007: 243) schrijven de methode *event history analysis* voor om per bestuurseenheid de drie diffusiemechanismen te onderzoeken. Daarnaast dienen interne determinanten (motivatie beleidsmakers, beschikbare middelen, ander be-

leid) hiermee vergeleken te worden om te bepalen in hoeverre diffusie onafhankelijk van interne invloeden plaatsvond. Deze methode komt neer op een longitudinale data-analyse, waarbij zowel kwalitatieve als kwantitatieve data kunnen worden onderzocht in de periode dat het beleid verbreedt. Een veelvoorkomend probleem bij het toepassen van deze strategie is dat het per definitie gaat om een schatting van een effect. Het gaat dus om de waarschijnlijkheid dat een diffusiemechanisme of determinant van invloed is. Specifiek voor de opzet van deze studie geldt dat het onmogelijk is om te meten hoeveel een diffusiemechanisme exact heeft bijgedragen bij de besluitvorming om beleid te implementeren, gezien de complexiteit die erachter schuilgaat. De bewijsvoering in deze studie zal dus, samengenomen, bestaan uit het aannemelijk maken van invloeden die de verspreiding aanjagen, ofwel het genereren van *suggestive evidence* of indicatief bewijs. Belangrijk om te vermelden is dat het achterhalen van principiële motieven die verklaren waarom beleidsmakers kiezen voor de Rotterdamwet en het duiden van de sociologische context (zoals in Ouwehand en Doff 2013; Van Eijk 2010; Schinkel en Van den Berg 2011) niet het doel is van deze studie bij het bestuderen van de interne determinanten. De gehanteerde focus op de diffusiemechanismen zorgt ervoor dat er minder ruimte is om hier uitgebreid aandacht aan te besteden.

Voor deze studie zal in de eerste plaats per diffusiemechanisme op kwalitatieve wijze worden geconstrueerd wat de beleidsmakers in Schiedam, Vlaardingen, Nissewaard en Capelle aan den IJssel motiveerde om de maatregel in te voeren. Voor iedere gestelde verwachting is bewijs verzameld uit de geanalyseerde bronnen die de verwachting ondersteunt, of juist tegenspreekt. Op basis daarvan zijn conclusies over de aannemelijkheid van ieder verspreidingsmechanisme getrokken. Als de beleidsmakers (wethouders en raadsleden) in de bronnen duidelijk maken dat zij positief staan tegenover de werking van de Rotterdamwet in een andere gemeente, zonder de argumentatie te staven op onderzoek naar de potentiële effectiviteit van de maatregel in de eigen wijken, geeft dit overtuigende ondersteuning voor V1. In het geval dat wordt beredeneerd dat de situatie in Rotterdam (of in andere gemeentes die de Wbmgp hanteren) geen invloed heeft gehad op het besluit, biedt dit bewijs tegen deze verwachting. Het tweede principe, dat gemeentes onderling concurreren, zal ondersteund worden als beleidsmakers het waterbedeffect aandragen in hun argumentatie voor de implementatie van de Wbmgp. Geven zij daarentegen aan geen nadelige effecten van de migratiestroom 'geweerden' te ervaren of verwachten, dan is V2 minder geldig. En ten slotte, als de wethouders en raadsleden op basis van trainingen of overleg in hun netwerk stellen dat de Rotterdamwet *best practice* is en daarom ingevoerd dient te worden, dan biedt dit overtuigend bewijs voor V3. Ook als formeel druk op hen wordt uitgeoefend om de wet toe te passen biedt dat ondersteuning. Indien beleidsmakers geen extern contact onderhouden over dit thema, of als er geen eenduidige beleidsnorm is vastgesteld of wordt overgenomen, dan is deze verwachting minder aannemelijk.

Naast dit kwalitatieve onderdeel wordt aanvullend kwantitatief vergelijkend onderzoek verricht om de interne determinanten voor de vier gemeentes te construeren (Berry en Berry 2007: 231-232). Dit betreft de periode voorafgaand aan de stemming over de aanvraag. De bevindingen van dit onderdeel kunnen een grove indicatie geven in hoeverre de aanvragen van gemeentes buiten Rotterdam relatief onafhankelijk hebben plaatsgevonden. Naarmate deze interne determinanten zwaarder lijken te wegen in de overwegingen om te kiezen voor de Wbmgp, wordt het minder aannemelijk dat de diffusiemechanismen in deze gemeente van grote invloed zijn. In dat geval is er dus minder sprake van diffusie, maar meer van innovatie.

De eerste determinant 'motivatie' behelst de ernst van het probleem, het karakter van de publieke opinie, electorale overwegingen en overige adhocfactoren (Berry en Berry 2007: 238). Om de waarschijnlijkheid van deze factor voor deze studie te waarderen, wordt nagaan hoe de aangewezen buurten scoren op leefbaarheid ten tijde van de raadsstemming voor de aanvraag. Naarmate deze score lager is, schat ik de motivatie voor de politiek om te interveniëren groter in, zoals ook naar voren komt in Uitermark et al. (2015: 67). Als wijken worden aangewezen met een relatief hoge leefbaarheidsscore, dan is het minder aannemelijk dat zij onafhankelijk van de andere gemeentes tot de keuze voor de Wbmgp zijn gekomen; de diffusiemechanismen zouden in dat geval meer aannemelijk worden.

Uiteindelijk heb ik ervoor gekozen om bij het bepalen van deze interne determinant de invloed van media, publieke opinie en electorale overwegingen buiten beschouwing te laten. Dit is een inhoudelijke en praktische overweging. Enerzijds wordt de noodzakelijkheid voor de Wbmgp bij iedere aanvraag voornamelijk verdedigd aan de hand van leefbaarheidsscores (Uitermark et al. 2015: 67): de publieke opinie komt niet (Capelle aan den IJssel en Vlaardingen; BZK 2015: 2-4, 2016: 2-4) of in mindere mate (Gemeente Schiedam 2017a; Gemeente Nissewaard 2019a: 9) ter sprake. De publieke opinie lijkt dus van ondergeschikt belang in de motivering ten opzichte van leefbaarheidsscores. Anderzijds bleek tijdens de analyse van de debatten dat raadsleden en wethouders niet refereerden naar lokale mediaberichtgeving en niet concreet verwezen naar de publieke opinie. Daardoor wordt het praktisch lastig om grof voor iedere gemeente te construeren of, op welke manier, en in hoeverre mediaberichtgeving en bewonersopinie van invloed is geweest op de besluitvorming van gemeenteraadsleden. Daarbij komt dat het lastig te bepalen is of de rol van mediaberichtgeving over de Wbmgp in andere gemeentes geldt als interne of als externe invloed. In de aanvraag van Nissewaard staat bijvoorbeeld: '[o]pvallend is dat recente aanvragen of verlengingsaanvragen van andere gemeentes nauwelijks nog media-aandacht krijgen. Daarmee is het imago-argument minder belangrijk geworden' (Gemeente Nissewaard 2019a: 5). Bij elkaar genomen zou het incorporeren van de invloeden van media en bewoners voor deze determinant mijns inziens te complex worden binnen het gekozen onderzoeksdesign. Vervolgonderzoek naar

principiële overwegingen van beleidsmakers en de sociologische en politieke context waarin de Wbmgp opdook is hiervoor meer geschikt.

Voor de tweede determinant, de beleidscontext, dient te worden nagegaan in hoeverre het beleid interfereert met bestaand beleid: indien vergelijkbaar beleid al wordt uitgevoerd, is het minder waarschijnlijk dat men tot innovatie komt (Berry en Berry 2007: 238). Om deze determinant vast te stellen zal ik nagaan in hoeverre het bestaande sociale investeringsbeleid effectief blijkt om wijkproblematiek te verhelpen. Daarvoor zal ik onderzoeken of de wijk situatie verbetert over de periode van vier of acht jaar⁹ voor de interventie, of niet. Als dit niet verbetert dan zal dit indicatie geven dat het huidige beleid om wijkproblematiek tegen te gaan niet effectief genoeg blijkt. De gemeente zal dan dus sneller geneigd zijn om onafhankelijk van externe invloeden terecht te komen bij de Wbmgp, als 'laatste redmiddel'. Indien de aangewezen wijk daarentegen al positieve ontwikkelingen doormaakt, dan geeft dat juist indicatie dat de mechanismes van het diffusiemodel meer van invloed zijn.

Voor de derde interne determinant, beschikbare middelen, zal ik onderzoeken in hoeverre het mogelijk is voor de gemeentes om extra te investeren in sociale projecten ten behoeve van de leefbaarheid (Berry en Berry 2007: 238). Op het moment dat een gemeente structureel weinig geld beschikbaar heeft, is de Wbmgp budgettair gezien een meer voor de hand liggend alternatief. De interventie levert relatief geen grote extra kostenpost voor de gemeente op en kan bovendien zorgen voor een vermindering van bijstandsgerechtigden binnen de gemeentegrenzen – wat potentieel geld voor de gemeentekas bespaart. Op het moment dat de gemeentes geen budgettaire problemen ondervinden, is het waarschijnlijker dat het besluit voor de Wbmgp voortvloeit uit externe factoren. Concreet wordt voor deze analyse gekeken naar de structurele exploitatieruimte. Dat is een kengetal dat de balans van alle structurele en incidentele inkomsten en uitgaven weergeeft (zie Bijlage 2 voor een uitgebreidere duiding). Als de structurele exploitatieruimte negatief is, is het dus meer aannemelijk dat voor de Wbmgp wordt gekozen vanwege beperkte middelen.

Data-vergaringmethode

De gemeentelijke raads- en commissievergaderingen waar gedebatteerd wordt over het wel of niet toepassen van de Rotterdamwet dienen als startpunt om de observeerbare implicaties van de diffusiemechanismen te toetsen (Gemeente Capelle aan den IJssel 2015a, 2015b; Gemeente Vlaardingen 2015a, 2015b; Gemeente Schiedam 2016b, 2017b; Gemeente Nissewaard 2019b). Deze raadsvergaderingen zijn opgenomen en terug te beluisteren in de online archieven ([naam gemeente]. raadsinformatie.nl). Aanvullend zijn alle relevante documenten in deze raadsarchieven bestudeerd, zoals afwegingskaders, raadsvragen, achtergrondinformatie en coalitieakkoorden. Dat komt neer op alle hits met de zoektermen 'Rotterdamwet',

⁹ Het is voor Capelle aan den IJssel en Vlaardingen in de Leefbaarometer alleen mogelijk om de leefbaarheidsontwikkeling over acht jaar in te zien in plaats van vier jaar.

‘Wbmgp’ of ‘Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek’ in ieder online gemeenteraadsarchief tot het moment waarop is besloten de eerste aanvraag in te dienen. Bronnen die opduiken in deze documenten en raadsvergaderingen en relevant zijn in het besluitvormingsproces zijn meegenomen in het onderzoek. Ook is regionaal overleg en relevante communicatie tussen gemeentes en nationale overheid bestudeerd. Zo is in regio Rijnmond een werkgroep ingesteld tussen wet-houders, die het socialehuurwoningendomein bespreekt (Samenwerkingsverband Wonen regio Rotterdam) en portefeuillehoudersoverleg. De verslagen en Power-Pointpresentaties van deze bijeenkomsten zijn online beschikbaar (Stadsregio Rotterdam 2014; Vossenaar 2014).

Steeds als een relevant statement werd gemaakt tijdens een debat of in een document dat kan dienen als bewijs vóór of tegen een verwachting, is de quote of de strekking daarvan genoteerd in mijn notitieblok met in de kantlijn de verwachting waar het betrekking op had. Zodoende kon bij het opstellen van de analyse gemakkelijk voor elk onderdeel alle relevante data verzameld worden.

De uitgebreide aanvragen voor de Wbmgp, die data opsommen over de situatie in de wijken, de proportionaliteit en het ander sociaal beleid in de wijk schetsen, dienen als verkenning om de interne determinanten vast te stellen. Ook deze aanvragen zijn online beschikbaar in de raadsarchieven of in het archief van BZK (rijksoverheid.nl en rijksoverheid.sitearchief.nl). Aangezien de Leefbaarometer in alle aanvragen als primair middel¹⁰ wordt gebruikt om het besluit te motiveren – en omdat Uitermark et al. (2015) eerder vaststelden dat deze dataset een cruciale faciliterende rol speelt – acht ik, zoals eerder gemotiveerd, deze gestandaardiseerde dataset het meest geschikt om de determinanten ‘motivatie’ en ‘ander beleid’ grofweg vast te stellen. De kaart kent voor elke hectare woongebied over meerdere jaren leefbaarheidsscores toe (motivatie), en waardeert de ontwikkeling (beleidscontext). Voor het vaststellen van de derde determinant (beschikbare middelen) wordt data van Findo.nl gebruikt, waar de financiële gezondheid van alle Nederlandse gemeentes vanaf 2014 wordt bijgehouden. Dit is geoperationaliseerd met de indicator ‘structurele exploitatieruimte’: dit kengetal combineert alle structurele lasten met de structurele baten en wordt gecorrigeerd met de niet-structurele uitgaves en inkomsten uit de gemeentekas.

Analyse

Van kopieergedrag naar transformatief kopieergedrag

V1. De aanvraag voor de Wbmgp wordt door lokale beleidsmakers ingediend en ondersteund, omdat beleidsmakers denken dat dit goed heeft gewerkt in andere

¹⁰ In de aanvraag van Capelle aan den IJssel wordt aanvullend de buurtindex gebruikt (BZK 2015), in Vlaardingen de sociale index (BZK 2017), in Schiedam de monitor Leefbaarheid & Veiligheid (Gemeente Schiedam 2017a) en in Nissewaard de Buurtmonitor en Nissewaard Peiling (Gemeente Nissewaard 2019a).

gemeentes – slechts om die reden verwacht de lokale politiek dat het óók succesvol zal zijn in de eigen gemeente.

Slechts één politieke partij in de vier gemeentes, ONS.Vlaardingen, percipieert de Wbmgp expliciet als succesvol op basis van de eerder genoemde landelijke evaluatie uitgevoerd door Hochstenbach et al. (2015; Gemeente Vlaardingen 2015b). ONS.Vlaardingen stelt in het raadsdebat over de aanvraag dat het doel van de Wbmgp voor hen niet is om de leefbaarheid in de aangewezen buurten te verbeteren, maar om de groep kansarmen meer te spreiden over de stad. Er wordt verwezen naar de evaluatie van Hochstenbach et al. (2015), waaruit inderdaad naar voren komt dat de groep potentieel geweigerden door de Rotterdamwet op andere plekken terecht kwam. Daarom oordeelt ONS.Vlaardingen dat de interventie goed heeft gewerkt. Opmerkelijk is dat het hier dus niet gaat over het resultaat qua leefbaarheidsverbetering in de aangewezen buurten, maar over de vraag of het instrument werkt om de woningmarkt te beïnvloeden. Dit is de enige partij die de gestelde verwachting zuiver volgt; geen van de andere beleidsmakers stellen in raadsvergaderingen of relevante raadsdocumenten dat de het Wbmgp-beleid in Rotterdam succesvol is gebleken. Er is dus nagenoeg geen bewijs naar voren gekomen dat V1 onderschrijft.

Het bewijs dat V1 tegenspreekt is daarentegen overtuigender en talrijk. Dit richt zich op drie aspecten. Ten eerste stelt de verwachting dat lokale beleidsmakers voor de invoering van de Wbmgp zijn, omdat zij zien dat dit succesvol is in andere gemeentes. Dit blijkt dus niet uit de raadsdebatten en documentatie van de gemeentes: geen van de gemeenteraadsleden of wethouders (met uitzondering van ONS.Vlaardingen) stellen resoluut dat de Wbmgp tot overtuigende, significante positieve resultaten heeft geleid in de gemeente Rotterdam of in andere gemeentes. Zo worden in Vlaardingen, Schiedam en Nissewaard de conclusies van Hochstenbach et al. (2015) besproken: de beleidsmakers beamen dat de leefbaarheid niet significant verbeterd is in Rotterdamse Wbmgp-buurten (Gemeente Vlaardingen 2015b; Gemeente Schiedam 2016b, 2017a; Gemeente Nissewaard 2019b). In Capelle aan den IJssel wordt een andere evaluatie besproken, omdat die van Hochstenbach et al. (2015) nog niet gepubliceerd was. Deze mild positieve evaluatie over de ontwikkelingen van de Rotterdamse Wbmgp-wijken was volgens de wethouder nog te prematuur, omdat dergelijke effecten pas op langere termijn goed meetbaar zijn (Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b; Van Dun en Van der Zanden 2012). Kortom, de notie dat de toepassing van de Wbmgp in andere gemeentes als succesvol wordt gepercipieerd als middel om leefbaarheid te verbeteren gaat lastig op bij alle vier onderzochte gemeentes.

Ten tweede komt in de debatten steeds naar voren dat de beleidsmakers zich juist willen differentiëren van het beleid in Rotterdam. Dit gaat tegen de gestelde verwachting in, die voorschrijft dat gemeentes succesvol beleid overnemen. De wethouders van Capelle aan den IJssel, Vlaardingen en Schiedam benadrukken conse-

quent dat ze de Wbmgp anders toepassen dan Rotterdam, omdat andere artikelen (artikel 9 en 10) worden gehanteerd en het beleid minder grootschalig wordt uitgerold (zie Bijlage 1; Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b; Gemeente Vlaardingen 2015b; Gemeente Schiedam 2017b). Zo wordt artikel 8 niet toegepast omdat dit te controversieel of ingrijpend geacht wordt. Tevens uiten de wethouders en raadsleden ontevredenheid over de naam ‘Rotterdamwet’, vanwege het negatieve imago dat daarmee wordt geassocieerd. De verantwoordelijke wethouders van Schiedam en Vlaardingen stellen zodoende voor om de wet de Schiedamwet of Vlaardingenwet te noemen, om te benadrukken dat het beleid in deze gemeentes afwijkt van de Wbmgp-toepassing in Rotterdam. De wethouder uit Capelle aan den IJssel zegt eveneens trots te zijn het anders te doen dan in Rotterdam (Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b). De wethouder van Nissewaard benadrukt dat de toepassing van de Wbmgp een voortzetting is van het beleid dat zij al eerder toepasten zonder wettelijk kader (hier zal ik nader op ingaan bij de derde verwachting), en dus expliciet niet vergelijkbaar is met Rotterdam (Gemeente Nissewaard 2019b). Deze constatering maken het samen dus minder aannemelijk dat beleid wordt overgenomen uit Rotterdam of andere gemeentes.

Ten derde stelt V1 dat beleidsmakers denken dat het beleid succesvol zal werken in de eigen gemeente. Over dit punt heersen echter veel onzekerheden. Geen van de beleidsmakers (met uitzondering van de PVV-fractie in Nissewaard, de CDA-fractie in Vlaardingen en Leefbaar Capelle) stellen resoluut dat de invoering van de Rotterdamwet op zichzelf zal leiden tot een betere leefbaarheid of minder criminaliteit in de aangewezen buurten (Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b; Gemeente Vlaardingen 2015b; Gemeente Schiedam 2017; Gemeente Nissewaard 2019b). Consequent wordt benadrukt dat de Wbmgp een maatregel is binnen een bredere sociale beleidsstrategie om de leefbaarheid te verbeteren, en dat de concrete impact van de wet amper te meten valt op korte termijn.

Raadsleden voelen echter de verantwoordelijkheid om alle mogelijke instrumenten in te zetten om de leefbaarheidssituatie te verbeteren. Een adagium dat regelmatig opduikt bij beleidsmakers die vóór zijn is: ‘beter iets doen, dan niets doen’ (D66 en VVD Vlaardingen), ‘het is de moeite waard om het te proberen’ (wethouder Vlaardingen), ‘niet geschoten is altijd mis’ (VVD Schiedam), ‘alle middelen zijn goorloofd’ (D66 Schiedam), ‘het is noodzakelijk om iets te doen’ (wethouder Schiedam), ‘gewoon aanpakken’ (wethouder Capelle aan den IJssel), of ‘als er een beter instrument was, dan hadden we dat gedaan’ (D66 Capelle aan den IJssel) (Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b; Gemeente Vlaardingen 2015b; Gemeente Schiedam 2016b).¹¹ De overeenkomst tussen deze uitspraken is dat die suggereren dat de maat-

¹¹ De wethouder van de gemeente Nissewaard onderscheidt zich van dit adagium, door te stellen dat een goede onderbouwing essentieel is voordat de Wbmgp kan worden toegepast en dat niet iedere gemeente zomaar moet komen aanzetten met deze wet (Gemeente Nissewaard 2019b). Hij beargumenteert, zodoende, dat soortgelijk beleid al eerder werd toegepast in de gemeente en dat dat in sommige gevallen al goede resultaten opleverde. De verwachting is dat de Wbmgp vergelijkbare resultaten zal genereren. Andere gemeentes refereren in de geraadpleegde bronnen niet naar eerdere positieve resultaten van het screenen bij woningtoewijzingen.

regel ‘de moeite waard is om uit te proberen’, zonder dat van tevoren beredeneerd of onderzocht hoeft te worden wat concrete gevolgen of risico’s zijn van het beleidsinstrument. Deze politieke stijl is kenmerkend voor politici met een *power motive imagery*: bij deze stijl van politiek gaat het meer om het bewerkstelligen van impact en het verkrijgen van prestige, en minder om het beperken van risico’s door het inwinnen van advies van technische experts (Winter 2002: 26-27).

Kortom, in tegenstelling tot de verwachting lijken veel beleidsmakers nog niet overtuigd te zijn dat de Wbmgp succesvol zal uitwerken. Toch voelen zij zich genoodzaakt dit in te voeren, vanwege de leefbaarheidssituatie in de wijk. Aan de hand van monitoring zijn ze van plan om te meten of de wet effectief is. Op het moment dat de maatregel niet de gewenste resultaten boekt, willen de beleidsmakers de maatregel herzien door ofwel te stoppen (zoals de wethouder in Schiedam voorstelt; Gemeente Schiedam 2017b), ofwel te intensiveren (zoals de Vlaardingse wethouder en de CDA-fractie in Schiedam aanvoeren; Gemeente Vlaardingen 2015b; Gemeente Schiedam 2017b).

Uit deze analyse is dus in eerste instantie weinig overtuigend bewijs naar voren gekomen voor V1 bij de vier onderzochte cases. Slechts één lokale partij volgt het kopieergedrag-mechanisme zuiver: ONS.Vlaardingen. Uiteindelijk heeft enkel deze fractie verhoudingsgewijs weinig impact op de besluitvorming voor de Wbmgp en dus ook voor de verspreiding van de Wbmgp in de regio Rijnmond. Daartegenover bracht dit onderdeel van de analyse wel overtuigend en talrijk bewijs naar voren dat de eerste verwachting weerspreekt. De beleidsmakers 1) zien over het algemeen geen overtuigende positieve werking van de Wbmgp in andere gemeentes, 2) willen een versie toepassen die afwijkt van andere gemeentes, en 3) hebben onzekere verwachtingen over de successen van de maatregel in de eigen gemeente. Samengenomen is het niet aannemelijk dat dit mechanisme – in deze vorm – invloedrijk is bij de besluitvorming omtrent de Wbmgp.

Toch is van belang om bij deze bevinding kanttekeningen te plaatsen. Ten eerste is het juist dat de Rotterdamwet op een andere manier wordt toegepast. De onderzochte gemeentes passen andere artikelen van de Wbmgp toe en rollen het op kleinere schaal uit dan in Rotterdam (zie Bijlage 1). In strikte vorm wordt het beleid dus niet letterlijk overgenomen. Desalniettemin functioneren de artikelen die ze toepassen wel degelijk op dezelfde manier. In zowel Rotterdam als de omliggende gemeentes wordt uiteindelijk voorrang verleend aan personen op basis van sociaaleconomische kenmerken, om te voorkomen dat mensen waarvan wordt gedacht dat zij een negatieve invloed hebben op de leefbaarheid minder intrede zullen doen in de aangewezen stadswijken. Met andere woorden, het beleid is in tegenstelling tot wat wethouders en raadsleden doen voorkomen wel degelijk in de kern vergelijkbaar. In de eerste plaats omdat het dezelfde wet is waarmee woningtoewijzingen worden gestuurd op leefbaarheid. Het beleid wordt in die zin dus wel degelijk overgenomen, maar dan in een afwijkende vorm. De kaders zijn echter hetzelfde.

Ten tweede willen de wethouders (met uitzondering van Nissewaard) niet van tevoren onderzoeken of de wet zal werken in eigen gemeente. Zij baseren hun aangepaste versie van de Wbmgp nog volledig op hun perceptie van bedenkelijke effecten in Rotterdam. Dit wijst op een instrumentele *decisionmaking shortcut*, alleen op een andere manier dan in de eerste verwachting is gesuggereerd. Juist omdat de beleidsmakers door de evaluatie overtuigd zijn geraakt dat de Wbmgp op Rotterdamse wijze onvoldoende resultaten boekt en potentieel schadelijk is voor het imago, ontwikkelen ze een andere vorm. Dit doen de beleidsmakers in de veronderstelling dat hun aangepaste werkwijze meer kans heeft op slagen *omdat* het niet op de Rotterdamse versie lijkt; niet omdat zij zelf hebben onderzocht of deze aangepaste vorm tot betere resultaten leidt.

Het kopieermechanisme, zoals beschreven door Berry en Berry (2007: 225), lijkt dus ontoereikend voor specifiek deze context. Als in V1 de notie ‘gepercipieerd succes’ – zowel over het beleid in de andere gemeente als in de eigen gemeente – wordt aangepast, blijkt het kopieermechanisme wel degelijk invloedrijk, mits de redenering wordt gevolgd dat de Wbmgp binnen dezelfde kaders als in Rotterdam staat. Dit alternatieve mechanisme noem ik ‘transformatief kopieergedrag’: beleid wordt overgenomen, maar dan in een nieuw jasje. De overeenkomst tussen beide kopieermechanismen is dat de gemeentes hoop hebben voor een goede werking van de wet, zonder dit in eigen gemeente te onderzoeken. Ze baseren in beide gevallen hun strategie dus aan de hand van resultaten in andere gemeentes – een *decisionmaking shortcut*. Het nuanceverschil tussen de twee mechanismen is dat bij de eerste een succesvolle strategie wordt overgenomen; bij transformatief kopieergedrag wordt onsuccesvol beleid vermeden door het eigen beleid een afwijkend vorm te geven. De bijbehorende alternatieve verwachting (V1*) bij dit alternatieve mechanisme, die dus aannemelijk en invloedrijk is, luidt:

V1*. De aanvraag voor de Wbmgp wordt door lokale beleidsmakers ingediend en ondersteund, omdat beleidsmakers bewust zijn van negatieve resultaten in de pioniersgemeente – slechts om die reden verwachten zij dat een aangepaste vorm potentieel wel succesvol zal zijn en daarom de moeite waard is om uit te proberen, zonder dat deze vorm van tevoren nader wordt onderzocht.

Het verband tussen het waterbedeffect en concurrentiegedrag

V2. De aanvraag voor de Wbmgp wordt door lokale beleidsmakers ingediend en ondersteund, omdat zij nadelige gevolgen van een waterbedeffect willen voorkomen uit andere gemeentes die de wet toeepassen.

Dit mechanisme is in Schiedam potentieel het meest van invloed. Uit de evaluatie van Hochstenbach et al. (2015: 37) blijkt namelijk dat ongeveer acht procent van de

potentieel geweigerden van de Wbmgp vanuit Rotterdam in Schiedam terechtkomen¹². Dat zal voornamelijk in de goedkopere stadswijken zijn. Tegelijkertijd wordt in de raadsdocumentatie en raadsdebatten vastgesteld dat de hoge- en middeninkomensgroepen deze buurten verlaten (Gemeente Schiedam 2016b, 2017a, 2017b). De VVD ziet daarom de Wbmgp als een manier om de aangewezen wijken ‘te redden’. Ook het CDA stelt dat het waterbedeffect een negatieve invloed heeft op de Schiedamse buurten. ChristenUnie-SGP, en GBS willen de Wbmgp inzetten, mede omdat deze fracties zien dat de gemeente Rotterdam van plan is om een aanzienlijk aantal sociale huurwoningen te slopen. De Wbmgp wordt als middel gezien om op deze potentiële nieuwe instroom te anticiperen. De argumentatielijnen van deze Schiedamse partijen volgen V2, omdat beleidsmakers het instrument (preventief) willen inzetten om een instroom vanuit andere gemeentes die de Wbmgp inzetten te voorkomen. Een kanttekening hierbij is dat de andere fracties en de wethouder in de raadsvergaderingen nauwelijks ingaan op dit effect en eventuele gevolgen van het eigen Wbmgp-beleid voor de andere buurgemeentes. Het mechanisme lijkt dus van invloed in Schiedam, maar niet doorslaggevend.

Naast het waterbedeffect als gevolg van de Wbmgp en als gevolg van hervormingsplannen voor de Rotterdamse woningvoorraad, wijzen de onderzochte data op een ander waterbedeffect. Bij de aanvraag van de Wbmgp in Schiedam wordt vastgesteld dat de leefbaarheid voornamelijk slecht scoort in de aangewezen buurten vanwege het grote aantal EU-arbeidsmigranten (in de documenten MOE-landers genoemd, verwijzend naar de Midden- en Oost-Europese afkomst van de migranten; Gemeente Schiedam 2017a: 15), die voor een groot aandeel seizoenswerk in Westlandse glastuinbouw verrichten. Deze personen zouden beter gehuisvest kunnen worden dichterbij werk, maar door het woonbeleid in de gemeente Westland lukt dit slechts in zeer beperkte mate (OmroepWest 2020). Vervolgens ontstaat er dus een structureel waterbedeffect van de groep arbeiders vanuit het Westland naar de goedkopere stadswijken in de regio. Deze bewoners kunnen lastiger verbinding maken met de buurt vanwege de taalbarrière en het tijdelijke karakter van het verblijf, wat een negatief effect heeft op de sociale cohesie. De leefbaarheidscores in deze buurten vallen mede daardoor laag uit, maar ook omdat het hebben van een migratieachtergrond en lage sociaaleconomische status op zichzelf al de scores negatief beïnvloeden. Alhoewel in de gemeenteraadsvergadering deze connectie minder expliciet naar voren komt, is het duidelijk dat de uitwerking van de Wbmgp mede ervoor zorgt dat de instroom van deze groep inperkt wordt. Bij een groot deel van de aangewezen woningen wordt voorrang gegeven aan personen met maatschappelijke beroepen¹³ of personen die werken in de maakindustrie (artikel 9; Gemeente Schiedam 2017a). De arbeidsmigranten werkzaam in de kassen krijgen zo dus minder kans om te kunnen wonen in Wbmgp-buurten. Daarbovenop constateert de gemeente dat vooral de arbeidsmigranten overlast veroorzaken in

¹² Dit is gemeten over de periode 2004-2013. In Vlaardingen en Capelle aan den IJssel komt dit aandeel neer op vier procent; in Spijkenisse (Nissewaard) op 2,5 procent.

¹³ Dit betreft mensen die werken in de zorg, het onderwijs, overheid of openbare orde en veiligheid.

de wijken met slechte leefbaarheidsscores (Gemeente Schiedam 2017a: 15). Artikel 10, dat Schiedam ook toepast, zorg ervoor dat ook deze mensen niet gemakkelijk meer terug kunnen komen naar de stad. Kortom, de overwegingen voor, en uitwerking van de Wbmgp lijken mede ingegeven door het waterbedeffect van EU-arbeidsmigranten die seizoenswerk verrichten in het Westland, wat overeenkomt met het concurrentiemechanisme.

ONS.Vlaardingen voerde in 2014 campagne tegen de instroom van ‘kansarmen’ (Vlaardingen24 2014). De Rotterdamwet wordt door hen gezien als middel om deze instroom tegen te gaan. Lijsttrekker F. Hoogendijk verklaart:

We hebben in Vlaardingen al heel veel mensen zonder werk en inkomen. Wij willen niets liever dan die mensen er weer bovenop helpen. Maar dan moet je natuurlijk niet tegelijkertijd een blijvende instroom van kansarmen hebben. Iedereen hier toelaten klinkt wel heel sympathiek, maar uiteindelijk kun je dan helemaal niemand meer goed helpen. Rotterdam, Schiedam en Spijkenisse [sic] zijn al bezig met de Rotterdamwet; Vlaardingen wordt op die manier het afvoerputje van de regio. Willen we Vlaardingen economisch weer gezond maken, dan kunnen we niet om de Rotterdamwet heen. We hebben nu wel genoeg armoede en leegstaande winkelpanden in onze stad. (Vlaardingen24 2014)

Dit standpunt volgt de tweede verwachting. Dit standpunt wordt echter niet (expliciet) gedeeld door andere raadsleden of door de wethouder in de debatten en raadsdocumentatie. Voor Vlaardingen blijkt bovendien dat de instroom potentieel geweigerden van de Wbmgp beperkt is; de gemeente lijkt dezelfde groep EU-arbeidsmigranten te moeten huisvesten als Schiedam. Uiteindelijk lijkt het concurrentiemechanisme dus minder van invloed te zijn bij de besluitvorming in Vlaardingen dan in Schiedam, mede omdat het waterbedeffect van de Wbmgp in deze gemeente relatief klein is (vier procent).

Ook in Nissewaard en Capelle aan den IJssel wordt het waterbedeffect minder relevant geacht voor de besluitvorming. In zowel Capelle aan den IJssel als Nissewaard zijn raadsvragen gesteld naar aanleiding van een potentieel waterbedeffect van het Wbmgp-beleid in Rotterdam (Gemeente Capelle aan den IJssel 2009; Gemeente Nissewaard 2015a: 12). De raadsleden uitten zorgen over mogelijke migratiestromen. Echter, uit de beantwoording blijkt dat dit effect gering is. Het onderwerp komt verder niet meer ter sprake in de argumentatie voor de toepassing van Wbmgp in de raadsvergaderingen, wat suggereert dat dit mechanisme geen invloedrijke rol speelt in de besluitvorming. Wel werd bij beide gemeentes kort benoemd dat ze het beleid in de toekomst willen afstemmen binnen de regio om een waterbedeffect te voorkomen (Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b; Gemeente Nissewaard 2019b). Dit komt mede omdat ze – net als een aantal fracties in Schiedam – een nieuwe migratiestroom verwachten ten gevolge van de Rotterdamse woning-

voorraadhervormingen.

In de vier onderzochte gemeentes komt het interstedelijke waterbedefferd dus telkens aan bod. Raadsleden zijn bewust van het feit dat de Wbmgp (of beperkte huisvesting voor EU-arbeidsmigranten nabij het werk) nadelige gevolgen kan hebben voor andere gemeentes, alsook voor de groep woningzoekenden in kwestie. In Schiedam wordt dit relatief als belangrijk punt meegenomen in de overwegingen voor de Wbmgp. In dit geval is het mechanisme dus sterk van invloed. In de gemeente Vlaardingen is het mechanisme van concurrentiegedrag slechts expliciet waar te nemen bij één lokale partij, ONS.Vlaardingen, en lijkt dus minder van invloed bij de besluitvorming. Verder speelt dit mechanisme op basis van de geanalyseerde bronnen geen invloedrijke rol bij de besluitvorming in Nissewaard en Capelle aan den IJssel.

Deze bevindingen wijzen op een verband tussen de omvang van het waterbedefferd en de werking van het concurrentiemechanisme. Hoe groter de ‘nadelige’ instroom, hoe groter de invloed van het concurrentiemechanisme in de besluitvorming. Dat verklaart waarom het in Schiedam sterk van invloed is (vanwege de relatief grote instroom), relatief minder in Vlaardingen, en nagenoeg niet in Nissewaard of Capelle aan den IJssel (vanwege de geringe instroom). Aangezien dit onderzoek slechts vier cases heeft onderzocht, kan over dit verband nog niet veel met zekerheid worden gezegd. Zo is niet onderzocht of andere gemeentes die vergelijkbare instromen ondervinden ook hetzelfde reageren, en is het mechanisme slechts bij één casus invloedrijk bevonden.

De Wbmgp als nieuwe formele en best practice norm

V3. De aanvraag voor de Wbmgp wordt door lokale beleidsmakers ingediend en ondersteund, omdat in de regio of nationaal druk op hen wordt uitgevoerd om dit te implementeren om zo te voldoen aan vastgestelde standaarden.

In Capelle aan den IJssel, Vlaardingen, Schiedam en Nissewaard was het al mogelijk voor woningcorporaties om woningzoekenden te screenen alvorens de beleidsmakers de Wbmgp-aanvraag indienden (Gemeente Capelle aan den IJssel 2012: 4; Gemeente Vlaardingen 2015a; Gemeente Schiedam 2017b; Gemeente Nissewaard 2019b). In de praktijk werd het screenen slechts in zeer beperkte mate¹⁴ toegepast vergeleken met de Wbmgp-toepassing. De wethouders uit de vier gemeentes gaven aan dat zij door het ministerie werden geattendeerd op het feit dat het eerde-

¹⁴ In Capelle aan den IJssel werden slechts vier personen gescreend, zonder vervolgcacties (Gemeente Capelle aan den IJssel 2012: 4); in Vlaardingen werd alleen extra ingezet op preventieve hulperlening naar aanleiding van screenings (Gemeente Vlaardingen 2012: 2-3); in Schiedam had een pilot waarbij in de wijk Oost geselecteerd werd op basis van inkomen geen meetbaar effect op de bevolkingssamenstelling in de aangewezen buurt (Schiedam 2016a: 2); en in Nissewaard liep een kortdurend experiment met selectieve woningtoewijzingen spaak vanwege praktische uitvoeringsproblemen en minimaal rendement, en is het onduidelijk of woningcorporaties daadwerkelijk geacteerd hebben op basis van de screenings (Gemeente Nissewaard 2015b: 7-8).

re beleid geen wettelijk kader had en alleen mogelijk was binnen het kader van de Wbmgp. De beleidsmakers willen de Wbmgp vervolgens dus toepassen, omdat ze met het eerdere beleid niet voldeden aan de nationale wet. Dit komt overeen met V3, omdat extern (dwingend) druk is uitgeoefend op de gemeentes om de Wbmgp toe te passen – een nationaal vastgestelde formele norm voor screeningsbeleid. Deze druk leek reden voor het bestuur van Nissewaard om minder uitvoerig te debatteren over de uitwerking van de Rotterdamwet in de gemeenteraadcommissies of de raad van Nissewaard. De burgemeester geeft aan dat dit een ‘technische uitvoering’ betreft, omdat al afspraken zijn gemaakt met de wooncorporaties en politie om woningzoekenden te screenen (Gemeente Nissewaard 2019b).

De wethouder uit Nissewaard geeft in de enige raadsvergadering over de Wbmgp-aanvraag tevens aan intensief contact te hebben met het ministerie. Daarmee wordt de suggestie gewekt dat de rol van BZK groter is dan alleen attenderen op het wettelijke kader. Zo staat in de Wbmgp-aanvraag van Nissewaard:

In gesprekken met ambtenaren van het ministerie van BZK bleek echter dat er van echte escalatie in de zin van zeer zware leefbaarheidsproblematiek niet per se sprake hoeft te zijn om de Wbmgp toegewezen te krijgen. [...] Daarom is er toch overwogen of toepassing van de Wbmgp in zijn huidige vorm wenselijk is. (Gemeente Nissewaard 2019a: 2)

Ook de burgemeester van Schiedam geeft aan dat BZK hen ‘redactioneel heeft ondersteund’ en ‘meekeken’ bij de aanvraag (Gemeente Schiedam 2017b). De wethouder van Vlaardingen heeft alvorens de aanvraag in te dienen contact gehad met het ministerie en vertelt op basis van het gesprek dat hij overtuigd is dat de aanvraag wordt toegekend – nog voordat de raad heeft gedebatteerd (Gemeente Vlaardingen 2015a). Naast de dwingende formele druk, is het contact tussen de gemeentes en het ministerie dus bovendien ondersteunend geweest bij de aanvragen voor de Wbmgp. BZK lijkt kortom een normstellende (formeel) en ondersteunende rol te spelen bij de verspreiding van de Rotterdamwet. In het onderzoek heb ik niet kunnen achterhalen op welke manier deze gesprekken gevoerd werden tussen gemeente en het ministerie onderling. Zo is het nog onduidelijk wat de concrete ondersteuning inhoudt: hoe intensief was deze samenwerking? Was er sprake van onenigheid over het besluit van de gemeente, of juichte het ministerie toepassing van de wet juist toe?

Naast het contact tussen de gemeentes en BZK onderling, spelen ook regionale overleggen een bepalende rol voor de verspreiding van de Rotterdamwet. Op 25 september 2014 is een overleg georganiseerd tussen de portefeuillehouders woonbeleid in de regio: zij geven van tevoren aan meer te willen weten hoe zij kunnen sturen op leefbaarheid (Stadsregio Rotterdam 2014). Eerst werd een presentatie gegeven over de wijziging van de Woonwet door een afgevaardigde van het ministerie (Vossenaar

2014). Onder andere werd uitgelegd dat het niet meer mogelijk was voor de gemeentes om zelfstandig de woningmarkt op leefbaarheid te sturen: dat kon voortaan alleen met de Wbmgp. Ten eerste is het duidelijk dat op deze bijeenkomst een formele norm om de Wbmgp toe te passen gesteld is. Ten tweede is het duidelijk dat druk is uitgeoefend op de gemeentes om zich hieraan te houden, omdat expliciet wordt gesteld dat er geen wettelijk kader meer is voor hen om woningzoekenden te screenen. Bovendien werd geen alternatief geopperd om op een andere wijze te sturen op leefbaarheid, en bood het ministerie ondersteuning aan bij het opstellen van de Wbmgp-aanvragen (Vossenaar 2014).

Opvallend is dat in de presentaties geen negatieve aspecten van de Wbmgp worden behandeld. Er is geen aandacht voor 1) de nog geringe bewijsvoering van de effectiviteit, 2) de nog lopende evaluatie, 3) de vraag waarom dit kan worden toegepast buiten de vier grote steden en 4) de mogelijk negatieve consequenties van het instrument voor de woningzoekenden in kwestie of buurgemeentes (Vossenaar 2014). Daarmee lijkt de Wbmgp naast een wettelijke norm ook als bestpractice-beleidsnorm in de lucht te hangen, mede omdat is toegezegd dat een aanvraagproces door BZK wordt ondersteund. Bij alle vier onderzochte gemeentes is na deze vergadering een impuls te zien in de raaddocumentatie of raadvorstellen waar de Wbmgp aan bod komt. Kortom, deze regionale vergadering lijkt een cruciaal punt te zijn geweest bij de verspreiding van de Wbmgp in de regio Rijnmond.

De overwegingen voor de Wbmgp zijn dus initieel, en in grote mate, gebaseerd op normen die vastgesteld zijn door BZK in regionale besprekingen en ondersteunend contact onderling. Het volgmechanisme is dus zeer aannemelijk en van relatief grote invloed bij de verspreiding van het beleid. BZK speelt hier een sleutelrol. Dit is opmerkelijk, omdat het ministerie zelf een uitgebreide evaluatie heeft laten uitvoeren naar de effecten van de wet, waarvan de conclusies behoorlijk negatief uitpakten: deze resultaten werden niet afgewacht voordat het toezegde andere gemeentes te helpen met Wbmgp-aanvragen. De norm van het instrument als best practice lijkt daarmee voorbarig. Bovendien is het opvallend dat BZK (al dan niet redactioneel) meewerkt aan een aanvraag die zij vervolgens dienen te toetsen. De schijn wordt gewekt dat de slager zijn eigen vlees keurt. In die zin is het niet vreemd dat alle aanvragen tot nu toe zijn goedgekeurd.

Aangezien de bestuurders van de vier gemeentes – niet alleen op deze bijeenkomst – ook informatie kregen over de uitwerking van de wet van afgevaardigden uit de Gemeente Rotterdam (Stadsregio Rotterdam 2014; Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b), is het tevens mogelijk dat Rotterdam een norm van best practice overdroeg. Ook in deze presentaties is weinig aandacht voor eventuele nadelige effecten en de beperkte bewijsvoering voor de effectiviteit van de maatregel: wel wordt geopperd dat een andere variant van de Wbmgp meer gewenst zou zijn. Deze Rotterdamse beleidsnorm is dus niet effectief gebleken, aangezien de gemeentes de Wbmgp anders dan Rotterdam vormgaven. Dit lijkt juist het tegenovergestelde van

een normoverdracht te bevestigen. Het beleid in de gemeente Rotterdam is dus wel invloed geweest bij het transformatief kopieermechanisme (V1*), maar niet in de zin dat deze norm als best practice effectief is verspreid, wat onder het volgmechanisme zou vallen. Het verschil is dat bij het kopieermechanisme een *decisionmaking shortcut* (een eenzijdige instrumentele overweging) centraal staat, en bij het volgmechanisme de nadruk ligt op een bestpractice-norm (een normatieve overdracht). Kortom, de invloed van het volgmechanisme is alleen bepalend bij de interactie tussen gemeentes en BZK.

Uit de geanalyseerde bronnen is verder niet naar voren gekomen dat de vier gemeentes onderling contact onderhouden over de Wbmgp alvorens de aanvraag is opgesteld – er wordt alleen geïnformeerd als de raad heeft besloten tot het indienen van de Wbmgp-aanvraag (Gemeente Capelle aan den IJssel 2015b; Gemeente Vlaardingen 2015b; Schiedam 2017b; Gemeente Nissewaard 2019b). Ten slotte wezen de geraadpleegde bronnen niet op een invloedrijke norm voor de Wbmgp, die binnen een nationaal verenigde partij is overgedragen naar lokale delegaties, of tussen regionale fracties onderling.

Interne determinanten

De determinant 'motivatie' is vastgesteld aan de hand van leefbaarheidsscores in de periode van besluitvorming. Alle kaarten met deze data zijn weergegeven in Bijlage 1 (met Rotterdam-Zuid als referentie). Op basis daarvan is op te merken dat Schiedam relatief de laagste leefbaarheidsscores heeft in aanloop naar het besluit tot de Wbmgp. De scores zijn vergelijkbaar met de scores van de Wbmgp-buurt in Rotterdam-Zuid. Zo heeft Schiedam buurten met de scores 'ruim onvoldoende' of 'zeer onvoldoende' (de laagst mogelijke scores) opgegeven voor de aanvraag. In Capelle aan den IJssel en Vlaardingen zijn de scores gemiddeld genomen hoger: daar komen de Wbmgp-buurt voornamelijk uit op 'onvoldoende'. Nissewaard heeft verhoudingsgewijs hogere scores in de aangewezen buurten. Dit zijn voornamelijk gebieden die 'zwak' scoren. Opvallend is dat hier slechts één gebied 'onvoldoende' leefbaar is, en dat zelfs een buurt is aangewezen die 'voldoende' scoort.

Voor het vaststellen van de interne determinant 'beleidscontext', is gekeken naar de leefbaarheidsontwikkeling (eveneens weergegeven in Bijlage 1): naarmate deze beter scoort, is het minder aannemelijk dat de Wbmgp noodzakelijk is. Capelle aan den IJssel, Vlaardingen en Schiedam hebben voornamelijk gebieden gekozen die geen ontwikkeling doormaakten. Bij elk van deze gemeentes is daarbij een gebied aangewezen dat erop achteruitgaat én een gebied dat al positief ontwikkelde. Nissewaard heeft vooral gebieden aangewezen waar geen ontwikkeling is en drie gebieden die op dat moment al voortuitgang boeken.

Op basis van deze twee interne determinanten is het voor Nissewaard grofweg het minst aannemelijk dat beleidsmakers onafhankelijk van andere gemeentes startten om de Wbmgp te overwegen. Voor beleidsmakers in Nissewaard lijkt de maatregel

relatief het minst noodzakelijk op basis van interne determinanten. De vraag rijst op of de Wbmgp geschikt is bij deze leefbaarheidsscores, aangezien de Wbmgp bedoeld is als 'laatste redmiddel'. De beleidsmakers hadden initieel ook twijfels of de problematiek ernstig en hardnekkig genoeg was: pas nadat het ministerie aangaf dat dit het geval was, begonnen zij de Wbmgp te overwegen (Gemeente Nissewaard 2019a: 2). Hier is weer de aanjagende rol van BZK zichtbaar. Voor Schiedam is de situatie andersom. De leefbaarheidsscores in de aangewezen buurten zijn vergelijkbaar met die in Rotterdam-Zuid. Voor Schiedam zou het dus wel aannemelijk kunnen zijn dat de gemeente onafhankelijk van andere gemeentes tot een Wbmgp-aanvraag komt. In de praktijk houdt dat in dat op basis van de slechte leefbaarheidsscores en gebrek aan verbetering wordt gezocht naar alternatieve middelen om de problemen te verhelpen. Dit is tevens terug te horen in het raadsdebat, waarbij de wethouder aan de hand van de ernst van de wijkproblematiek beargumenteert dat de Wbmgp noodzakelijk is (Gemeente Schiedam 2016b). Capelle aan den IJssel en Vlaardingen scoren relatief gezien tussen Schiedam en Nissewaard in. Voor deze gemeentes is dus niet goed vast te stellen of zij onafhankelijk tot een Wbmgp-aanvraag zouden komen.

Voor de derde interne determinant 'beschikbare middelen' wordt de budgettaire situatie van de gemeentes getoetst. Voor het bepalen van de financiële gezondheid is gekozen om naar de structurele exploitatieruimte te kijken – een van de vijf gangbare kengetallen om inzicht te krijgen in een gemeentelijke begroting. Dit getal combineert alle structurele lasten (onder andere de maatschappelijke investeringen) met de structurele baten (zoals OZB-belasting) en wordt gecorrigeerd met de niet-structurele uitgaves en inkomsten uit de gemeentekas. Het percentage geeft aan of de begroting zowel structureel als reëel in evenwicht is. Hoe hoger het percentage, hoe beter. Als het percentage negatief uitpakt, betekent dit dat de gemeente onvoldoende de lasten kan dragen als het zo doorgaat. Een positief getal houdt in dat de gemeente budgettair juist ruimte heeft om te investeren in het sociale domein. De staafdiagrammen met alle percentages in relevante en beschikbare jaren zijn weergegeven in Bijlage 2.

Uit de cijfers blijkt dat alleen Capelle aan den IJssel een negatief balanscijfer heeft op een relevant moment, namelijk -0,8 procent in 2014. Precies dat jaar begonnen de overwegingen voor de Wbmgp. Dit is een betrekkelijk klein percentage. Bovendien wist de gemeente het jaar erop de situatie te verbeteren tot +1,0 procent. Als de Wbmgp was ingegeven door een tekort, dan zou het logisch zijn geweest om het vervolgens achterwege te laten op het moment dat de begroting weer sluitend is. Kortom, het is onwaarschijnlijk dat de budgettaire situatie van grote invloed is geweest op de overwegingen voor de Wbmgp, bij alle vier gemeentes. In de raadsdebatten wordt de Wbmgp ook niet geframed als maatregel om kosten te besparen.

Conclusie en discussie

De meeste studies met betrekking tot de Rotterdamwet richten zich op de effecten van de maatregel en de sociologische verklaringen voor het ontstaan van de wet in Rotterdam. Wat minder aandacht krijgt, zijn verklaringen waarom de Wbmgp verspreidt. Voornamelijk onder beleidsmakers in de regio Rijnmond lijkt de maatregel aan populariteit te winnen, ondanks dat ze bewust zijn van de controverse en twijfelachtige effectiviteit. In deze studie zijn drie verspreidingsmechanismen (kopieer-, concurrentie- en volggedrag) en drie interne determinanten (politieke motivatie, beleidscontext en beschikbare middelen) onderzocht met de methode *event history analysis*. Naast de data uit relevante raadsvergaderingen en raadsdocumentatie uit de online gemeentelijke archieven, intergemeentelijke vergaderingen over woonbeleid in de regio Rijnmond, zijn data van de interactieve nationale Leefbaarometerkaart en financiële cijfers van Findo.nl geraadpleegd en gebruikt om de analyse tot stand te brengen. Belangrijk om te vermelden is dat de resultaten bestaan uit indicatief bewijs. Het gaat dus om het aannemelijk maken van invloeden die de diffusie van de Wbmgp aanjagen. Het primaire onderzoeksdoel is niet om individuele principiële overwegingen te duiden of de sociologische context te beschrijven waarin de Wbmgp opduikt.

Op basis van de drie onderzochte diffusiemechanismen kan worden geconcludeerd dat het normvolgend gedrag het meest gewichtig is als aanjager voor de verspreiding van de Rotterdamwet in de regio Rijnmond. Voorheen voerden de vier gemeentes in beperktere mate woningtoewijzings- of screeningsbeleid uit onder de Huisvestigingswet, wat sinds 2014 niet meer mogelijk was. BZK attendeerde de gemeentes op het feit dat screeningsbeleid alleen nog binnen de wettelijke kaders van de Wbmgp kan worden vormgegeven. Bovendien leek een norm van *best practice* gesteld te zijn tijdens dit overleg, omdat niet werd ingegaan op de potentiële risico's en de onzekerheid over de effectiviteit van de interventie. De wet werd aangedragen als enig alternatief om te sturen op leefbaarheid in hardnekkige situaties. Kortom, binnen dit regionale netwerk is zowel de formele norm (de Wbmgp als enig beschikbaar wettelijk kader voor sturing op leefbaarheid), als informele norm (de Wbmgp als *best practice*) overgedragen van BZK op elk van de onderzochte gemeentes. Raadsleden en wethouders voelden zich vervolgens genoodzaakt om alle beschikbare instrumenten toe te passen om weerstand te bieden aan leefbaarheidsproblematiek en komen zodoende uit op de Wbmgp. De verspreiding van de Rotterdamwet is dus in eerste instantie aangewakkerd door het ministerie.

In tweede instantie is het beleid vormgegeven op een manier dat transformatief wordt gekopieerd – een mechanisme dat ik als theoretische nuance op het diffusiemodel heb aangedragen, omdat het kopieermechanisme van Berry en Berry (2007) onvoldoende toereikend bleek voor deze situatie. Transformatief kopiëren houdt in dat beleidsmakers eenzijdig een instrumentele *decisionmaking shortcut*

nemen door beleid vorm te geven op een manier die afwijkt van onsuccesvol beleid elders. Dit gebeurt binnen dezelfde kaders. Concreet houdt dat in dat de gemeentes zich differentiëren van de onsuccesvolle vorm in een andere gemeente (hier: Rotterdam), door dit in eigen gemeente op een afwijkende wijze toe te passen. De onderbouwing van deze nieuwe Wbmgp-vorm bestaat niet uit gedegen onderzoek naar de uitwerking in eigen gemeente, maar wordt verdedigd met de notie dat het afwijkt van de versie die weinig succes heeft. De Rotterdamwet wordt dus vormgegeven aan de hand van ervaringen in Rotterdam, in plaats van onderbouwd met eigen onderzoek. De beleidsmakers hebben daardoor onzekere verwachtingen voor de Wbmgp. Nimmer wordt stellig onderbouwd waarom de Wbmgp specifiek in deze vorm *wel* tot positieve resultaten zal leiden. De raadsleden en wethouders voelen zich, nogmaals, genoodzaakt om te proberen wat mogelijk is om leefbaarheidsscores te verbeteren. Dit is kenmerkend voor een *power motive* leiderschapsstijl (Winter 2002), waarbij het creëren van impact en politiek advies prevaleert boven risicoanalyses en advies van technische experts.

Tevens is een verband vastgesteld tussen de ‘nadelige’ instroom en de invloed van het concurrentiemechanisme. Naarmate het waterbedeffect vanwege de Rotterdamwet of ander huisvestingsbeleid (zoals de woningvoorraadhervormingen in Rotterdam of huisvestingsbeleid voor EU-arbeidsmigranten in het Westland) toeneemt, neemt de invloed van dit mechanisme toe. Echter is dit verband nog onzeker: alleen in Schiedam was deze invloed op overwegingen duidelijk op te merken, vanwege de substantiële instroom van ‘ongunstige’ woningzoekenden door zowel de Wbmgp-toepassing in Rotterdam, als door EU-arbeidsmigranten die geen huisvesting kunnen vinden dichtbij het werk in het Westland. Nader onderzoek moet uitwijzen of dit verband ook geldig is buiten de vier onderzochte gemeentes.

Ter afsluiting dienen een aantal beperkingen en suggesties voor nader onderzoek te worden toegelicht. Ten eerste heeft de nadruk in deze studie gelegen op externe invloeden en minder op interne invloeden die kunnen verklaren waarom de Wbmgp verbreidt. Deze studie kan vanwege de focus op externe invloeden en officiële openbare raadsdocumentatie bijziend zijn geweest voor de interne context die (mede) ervoor zorgden dat de gemeentes kozen voor de Wbmgp. Zo is gezien de omvang van het onderzoek niet grondig onderzocht waarom de vier gemeentes eerder ervoor kozen om woningzoekenden te screenen alvorens de Wbmgp is ingevoerd en waarom zij zich intrinsiek inzetten voor betere leefbaarheidsscores. Ook is, vanwege de complexiteit, ervoor gekozen om de interne invloed van media en publieke opinie op beleidsmakers buiten beschouwing te laten.

Ten tweede zijn de afwegingen binnen gemeentes in de regio die niet voor Wbmgp hebben gekozen niet onderzocht. Samengenomen zou het dus interessant zijn om te achterhalen waarom de gemeentes in de eerste plaats zijn begonnen met het screenen van woningzoekenden, of de motieven vergelijkbaar zijn met de totstandkoming in Rotterdam (zie: Ouweland en Doff 2013; Van Eijk 2010; Uitermark,

Hochstenbach en Van Gent 2015), en waarom andere gemeentes in hun overwegingen besloten om de Wbmgp juist niet toe te passen. Zoals eerder aangegeven biedt de opzet van een dergelijk onderzoek meer ruimte voor het analyseren van de rol van ideologische overwegingen, media en publieke opinie. Het tamelijk rationeel-instrumentele researchdesign van dit onderzoek bleek daarvoor ontoereikend. Ten slotte, de theoretische nuance op het diffusiemodel van Berry en Berry (2007) – het transformatief kopiëren – vraagt om meer onderzoek. Is dit mechanisme ook in andere situaties zichtbaar? Is het bijvoorbeeld kenmerkend voor de Nederlandse politieke cultuur? Uitgebreidere analyses dienen uit te wijzen of dit een bruikbare toevoeging is op het theoretisch kader, of slechts van toepassing voor deze specifieke situatie.

Literatuur

- Balla, S.J. (2001) Interstate professional associations and the diffusion of policy innovations. *American Politics Research*, 29(3): 221-245.
- Berry, F.S. en W.D. Berry (1990) State lottery adoptions as policy innovations: An event history analysis. *American Political Science Review*, 84(2): 395-415.
- Berry, F.S. en W.D. Berry (2007) Innovation and diffusion models in policy research. In: P.A. Sabatier (red.) *Theories of the Policy Process*. Boulder: Westview Press, 223-261.
- Bouwhuis, H. (2022) Rotterdam wil kappen met omstreden Rotterdamwet, maar Almelo gelooft er nog steeds heilig in: als 'laatste redmiddel'. *Tubantia*, 20 januari, <https://www.tubantia.nl/almelo/rotterdam-wil-kappen-met-omstreden-rotterdamwet-maar-almelo-gelooft-er-nog-steeds-heilig-in-als-laatste-redmiddel~ae8c690b/>.
- Brooks, S.M. (2005) Interdependent and domestic foundations of policy change: The diffusion of pension privatization around the world. *International Studies Quarterly*, 49(2): 273-294.
- College voor de Rechten van de Mens (2016) *Mag Nederland de vrijheid om zelf te kiezen waar je wil wonen beperken?* Verkregen op 10 mei 2021, <https://web.archive.org/web/20211206154108/https://mensenrechten.nl/nl/toegelicht/mag-nederland-de-vrijheid-om-zelf-te-kiezen-waar-je-wil-wonen-beperken>.
- Collier, D. en R.E. Messick (1975) Prerequisites versus diffusion: Testing explanations of social security adoption. *American Political Science Review*, 69(4): 1299-1315.
- Dun, L.P.M. van en W.H.M. van der Zanden (2012) *Evaluatie Huisvestingsvergunning Rotterdam, juli 2009 - juli 2011*. Rotterdam: Centrum voor Onderzoek en Statistiek.
- Eijk, G. van (2010) Exclusionary policies are not just about the 'neoliberal city': A critique of theories of urban revanchism and the case of Rotterdam. *International Journal of Urban and Regional Research*, 34(4): 820-834.
- Foster, J. (1978) Regionalism and innovation in the American states. *Journal of Politics*, 40(1): 179-187.

-
- Gent, W. van, C. Hochstenbach en J. Uitermark (2018) Exclusion as urban policy: The Dutch 'Act on Extraordinary Measures for Urban Problems'. *Urban Studies*, 55(11): 2337-2353.
- Gemeente Capelle aan den IJssel (2009) *Beantwoording vragen ex artikel 42 van het Reglement van Orde inzake de gevolgen van de Rotterdamwet voor komst nieuwe inwoners naar Capelle aan den IJssel*. Verkregen op 10 mei 2021, <https://capelleaandenijssel.raadsinformatie.nl/document/2196787/1#search=%22rotterdamwet%22>.
- Gemeente Capelle aan den IJssel (2012) *Tussentijdse evaluatie Aanpak Woonoverlast*. Verkregen op 10 mei 2021, <https://capelleaandenijssel.raadsinformatie.nl/document/2199655/2#>.
- Gemeente Capelle aan den IJssel (2015a) *Vergadering Commissie Stadsontwikkeling en -Beheer 16-03-2015* [video-opname]. Verkregen op 10 mei 2021, https://capelleaandenijssel.raadsinformatie.nl/vergadering/151359#ai_1739073.
- Gemeente Capelle aan den IJssel (2015b) *Vergadering Gemeenteraad 30-03-2015* [video-opname]. Verkregen op 10 mei 2021, https://capelleaandenijssel.raadsinformatie.nl/vergadering/172548#ai_1763288.
- Kan je vervangen door: Gemeente Nissewaard (2015a) *Besluitenlijst van de commissie Leefomgeving d.d. 18 maart 2015*. Verkregen op 10 mei 2021, <https://nissewaard.raadsinformatie.nl/document/4726544/1>.
- Gemeente Nissewaard (2015b) *Rapportage en evaluatie actieplan aanpak woonoverlast Spijkenisse*. Verkregen op 10 mei 2021, <https://nissewaard.raadsinformatie.nl/document/2400132/1#>.
- Gemeente Nissewaard (2019a) *Aanvraag toepassing Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek*. Verkregen op 10 mei 2021, https://nissewaard.raadsinformatie.nl/document/8044314/1/Aanvraag_toepassing_Wbmgp_RV.
- Gemeente Nissewaard (2019b) *Vergadering Gemeenteraad 16-10-2019* [video-opname]. Geraadpleegd op 10 mei 2021, https://nissewaard.raadsinformatie.nl/vergadering/564748#ai_4935486.
- Gemeente Rotterdam (2018) *Coalitieakkoord: Nieuwe energie voor Rotterdam*. Verkregen op 10 mei 2021, https://rotterdam.raadsinformatie.nl/document/6624030/1/s18bb005321_1_54321_tds.
- Gemeente Schiedam (2016a) *Startnotitie wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek* [brief]. Verkregen op 10 mei 2021, <https://schiedam.raadsinformatie.nl/document/4672249/1#>.
- Gemeente Schiedam (2016b) *Vergadering Gemeenteraad 20-12-2016* [video-opname]. Verkregen op 10 mei 2021, <https://schiedam.raadsinformatie.nl/vergadering/210698/Gemeenteraad%2020-12-2016>.
- Gemeente Schiedam (2017a) *Aanvraag wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek, definitief concept*. Verkregen op 10 mei 2021, https://schiedam.raadsinformatie.nl/document/5736570/1/Aanvraag_Wbmgp_definitief_concept.
- Gemeente Schiedam (2017b) *Vergadering Raadscommissie 11-10-2017* [video-opname]. Verkregen op 10 mei 2021, https://schiedam.raadsinformatie.nl/vergadering/329734#ai_3622738.
- Gemeente Vlaardingen (2012) *Toelichting Maatschappelijke Investerings 2012 Actieplan Wonen*. Verkregen op 10 mei 2021, <https://vlaardingen.raadsinformatie.nl/document/2755810/3#>.
- Gemeente Vlaardingen (2015a) *Vergadering commissie Samenleving 03-12-2015* [video-opname]. Verkregen op 10 mei 2021, https://vlaardingen.raadsinformatie.nl/vergadering/229439#ai_2159248.

-
- Gemeente Vlaardingen (2015b) *Vergadering gemeenteraad 15-12-2015* [video-opname]. Verkregen op 10 mei 2021, <https://vlaardingen.raadsinformatie.nl/vergadering/221575#ai2204517>.
- Gray, V. (1973) Innovation in the states: A diffusion study. *American Political Science Review*, 67(4): 1174-1185.
- Grossback, L.J., S. Nicholson-Crotty en D.A.M. Peterson (2004) Ideology and learning in policy diffusion. *American Politics Research*, 32(5): 521-545.
- Grupp, F.W. Jr. en A.R. Richards (1975) Variations in elite perceptions of American States as referents for public policy making. *American Political Science Review*, 69(3): 850-858.
- Hochstenbach, C., J. Uitermark en W. van Gent (2015) *Evaluatie effecten Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek ("Rotterdamwet") in Rotterdam*. Amsterdam: AISSR, Universiteit van Amsterdam.
- Lelieveld, B. (2022) Rotterdamwet krijgt geen voet aan de grond in Den Haag. *Algemeen Dagblad*, 21 januari, <https://www.ad.nl/den-haag/rotterdamwet-krijgt-geen-voet-aan-de-grond-in-den-haag~a6b9980a/>.
- Miltenburg, E. (2017) Het mengen van buurten bestendigt bestaande ongelijkheid. *Sociale Vraagstukken*, <https://www.socialevraagstukken.nl/ongelijkheid-komt-niet-door-de-buurt-waar-ie-emand-woont/>.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2015) *Besluit op aanvraag Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek*. 2015-0000214600 [brief]. Verkregen op 10 mei 2021, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-534207.pdf>.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2016) *Besluit op aanvraag voor toepassing Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek*. 2016-0000193824 [brief]. Verkregen op 10 mei 2021, https://www.eerstekamer.nl/overig/20160412/besluit_op_de_aanvraag_van_de/f=y.pdf.
- Mintrom, M. (1997) Policy entrepreneurs and the diffusion of innovation. *American Journal of Political Science*, 41(2): 738-770.
- Mooney, C.Z. en M. Lee (1995) Legislating morality in the American States: The case of pre-roe abortion regulation reform. *American Journal of Political Science*, 39(3): 599-627.
- OmroepWest (2020) Gemeenten zijn het zat: 'Westland, ga je eigen arbeidsmigranten huisvesten'. *OmroepWest*, 28 juli, <https://www.omroepwest.nl/nieuws/4080829/Gemeenten-zijn-het-zat-Westland-ga-je-eigen-arbeidsmigranten-huisvesten>.
- Ouweland, A. en W. Doff (2013) Who is afraid of a changing population? Reflections on housing policy in Rotterdam. *Geography Research Forum*, 33(1): 111-146.
- Raad van State (2015) Voorstel van wet tot wijziging van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek in verband met de selectieve woningtoewijzing ter beperking van overlastgevend en crimineel gedrag, met memorie van toelichting. *Kamerstukken II 2015/2016*, 34.314(4).
- RIGO (2021) *Selectieve woningtoewijzing: Landelijke evaluatie van artikel 8, 9 en 10 van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek*. Verkregen op 10 mei 2021, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/29/evaluatie-selectieve-woningtoewijzing>.
- Schinkel, W. en M. van den Berg (2011) City of exception: The Dutch revanchist city and the Urban Homo Sacer. *Antipode*, 43(5): 1911-1938.

-
- Stadsregio Rotterdam (2014) *Portefeuillehoudersoverleg wonen vergadering 24 september 2014* [verslag]. Verkregen op 10 mei 2021, <http://docplayer.nl/2736802-2-verslag-van-de-vergadering-van-het-portefeuillehoudersoverleg-wonen-25-juni-2014-gevraagd-1-het-verslag-vast-stellen.html>.
- Trouw (2015) Kamermeerderheid voor Rotterdamwet. *Trouw*, 6 september, <https://www.trouw.nl/nieuws/kamermeerderheid-voor-rotterdamwet~b2fc3cd2/>.
- Uitermark, J., C. Hochstenbach en W. van Gent (2017) The statistical politics of exceptional territories. *Political Geography*, 57: 60-70.
- Verenigde Naties (2021) *Mandates of the Special Rapporteur on adequate housing as a component of the right to an adequate standard of living, and on the right to non-discrimination in this context*. AL NLD 3/2021 [brief]. Verkregen op 10 mei 2021, <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=26359>.
- Vlaardingen24 (2014) ONS wil eind aan instroom kansarmen. *Vlaardingen24*, 1 februari, <https://www.vlaardingen24.nl/nl/nieuws/politiek/ons-wil-eind-aan-instroom-kansarmen/5326>.
- Volden, C. (2006) States as policy laboratories: Emulating success in the Children's Health Insurance Program. *American Journal of Political Science*, 50(2): 294-312.
- Vossenaar, I. (2014) *Nieuwe wettelijke kaders -Huisvestingswet2014 -Wbmgp (Rotterdamwet) -Woningwet (handhaving)* [PowerPointpresentatie]. Verkregen op 10 mei 2021, <https://expydoc.com/doc/6836861/02-b1-presentatie-03-gegeven-door-inge-vossenaar-pdf>.
- Walker, J.L. (1969) The diffusion of innovations among the American States. *American Political Science Review*, 63(3): 880-899.
- Winter, D.G. (2002) Motivation and political leadership. In: L.O. Valenty en O. Feldman (red.) *Political leadership for the new century: personality and behavior among American leaders*. Westport: Praeger, 25-45.
-

Dank

In het bijzonder wil ik mijn docenten aan de Erasmus Universiteit Rotterdam Arjen Leerkes en Godfried Engbersen bedanken voor hun begeleiding tijdens mijn masterscriptieonderzoek in 2021, dat als basis heeft gediend voor deze publicatie. Ook wil ik de twee anonieme reviewers, Joram Pach en Tim Reeskens bedanken voor hun vertrouwen in het onderzoek en de constructieve wijze waarop zij suggesties en commentaar hebben gegeven het afgelopen jaar.

Over de auteur

Hugo 't Hart is momenteel werkzaam voor de gemeente Den Haag in de wijk Transvaal, waar hij zich bezighoudt met de thema's EU-arbeidsmigranten en grootstedelijke problematiek. Eerder volgde hij de bacheloropleiding politicologie (internationale betrekkingen en relaties) en de master political science (international organisation) aan de Universiteit Leiden, waarbij hij de Scriptieprijs Master's Politicologie 2020 won voor zijn onderzoek naar 'Spitzenkandidaten' in de Europese Unie. Tijdens de COVID-19 crisis volgde hij de masteropleiding sociologie (grootstedelijke vraagstukken en beleid) aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam.

Bijlage 1. Leefbaarheidsmetingen en -ontwikkeling in beoogd Wbmgp-gebied

In deze bijlage zijn de kaarten weergegeven die leefbaarheidsscores en -ontwikkelingen schematisch laten zien per hectare woongebied in de vier onderzochte gemeentes. Ter referentie is Rotterdam-Zuid toegevoegd. De figuren zijn overgenomen uit de interactieve Leefbaarometerkaart van BZK (<https://www.leefbaarometer.nl/kaart/#kaart>) in de lente van 2021. Vervolgens zijn door mij de woongebieden gemarkeerd waar de Wbmgp vervolgens is toegepast, op basis van de adressen die zijn opgegeven in de Wbmgp-aanvragen (BZK 2015: 2; 2016: 1-2; Gemeente Schiedam 2017a; Gemeente Nissewaard 2019a).

Legenda Leefbaarheidsmeting

- Zeer onvoldoende
- Ruim onvoldoende
- Onvoldoende
- Zwak
- Voldoende
- Ruim voldoende
- Goed
- Zeer goed
- Uitstekend

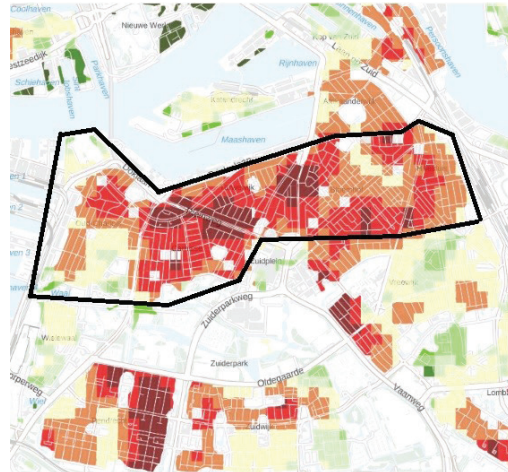
Legenda Leefbaarheidsontwikkeling

- Grote achteruitgang
- Achteruitgang
- Mogelijke achteruitgang
- Geen ontwikkeling
- Mogelijke vooruitgang
- Vooruitgang
- Grote vooruitgang

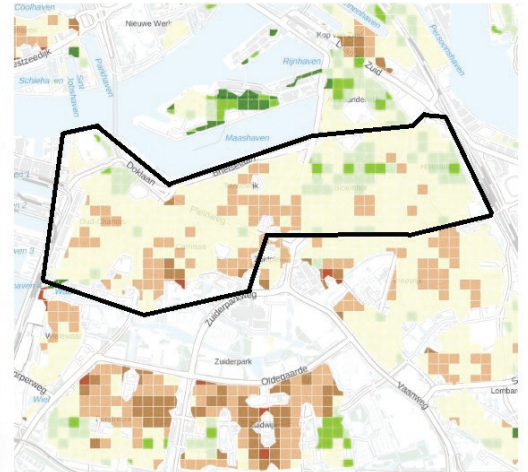
1. Wbmgp-wijken in Rotterdam Zuid (ter referentie)

Dit is in tegenstelling tot de andere figuren een weergave van de leefbaarheidsscores tijdens de Wbmgp (artikel 8); bij de andere figuren wordt de periode in aanloop naar het besluit weergegeven.

Leefbaarheidsmeting 2014

Leefbaarheidsontwikkeling 2008-2014

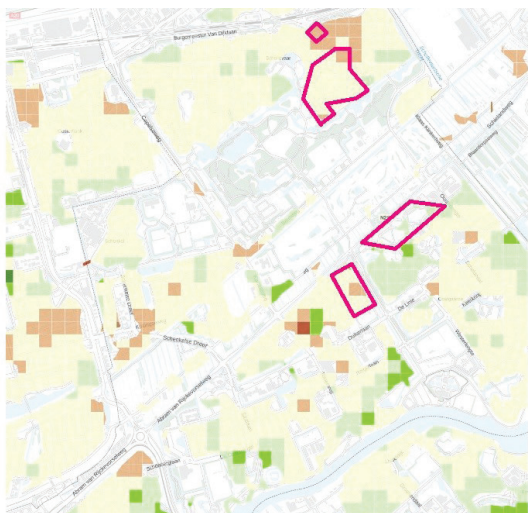
2. Wbmgp-adressen in Capelle aan den IJssel

In roze gemarkeerd gebied gelden na de goedkeuring van de eerste aanvraag van de Wbmgp in 2015 artikel 8 en 9.

Leefbaarheidsmeting 2014

Leefbaarheidsontwikkeling 2008-2014

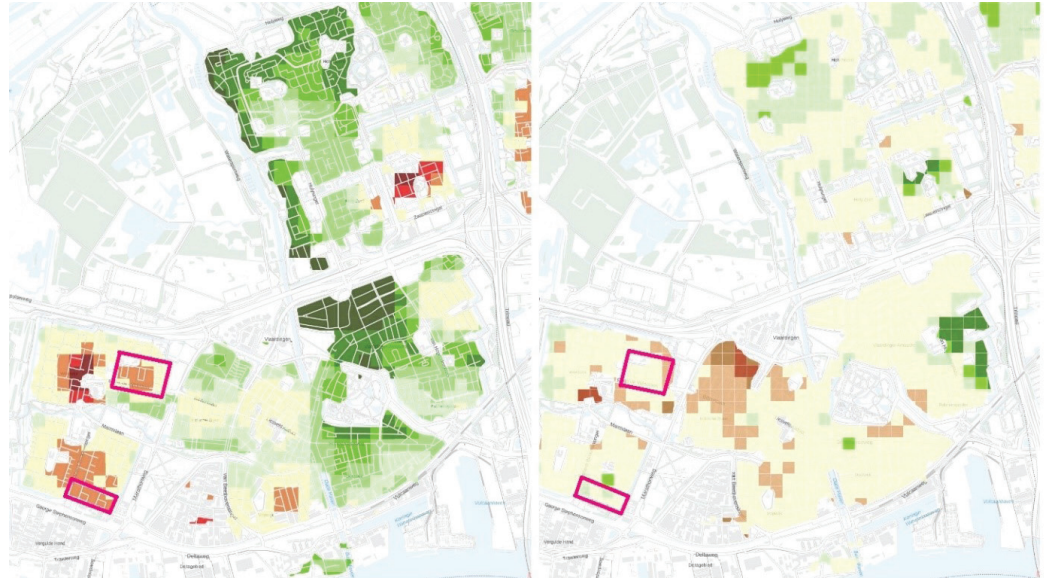

3. Wbmgp-adressen in Vlaardingen

In roze gemarkeerd gebied gelden na de goedkeuring van de eerste aanvraag van de Wbmgp in 2015 artikel 8 en 9.

Leefbaarheidsmeting 2014

Leefbaarheidsontwikkeling 2008-2014

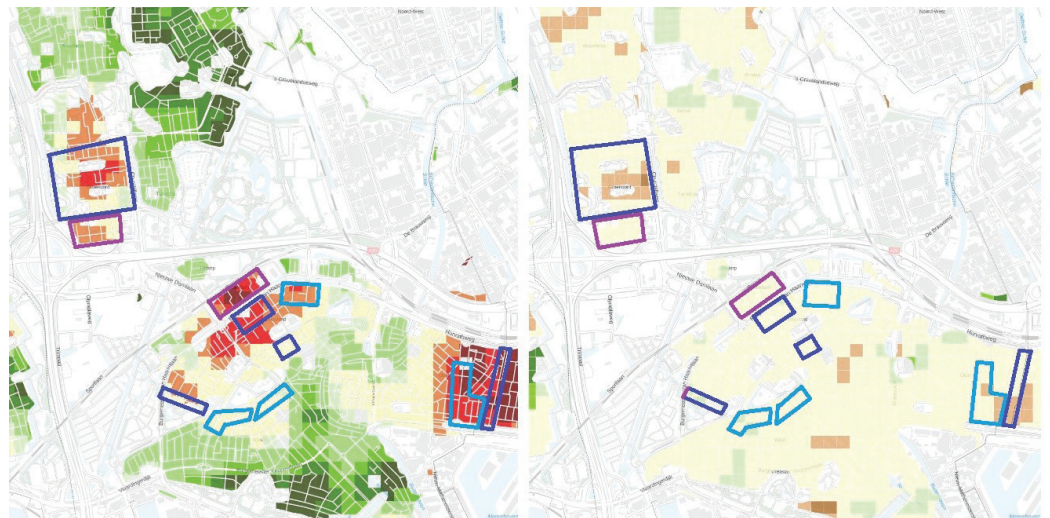

4. Wbmgp-adressen in Schiedam

In donkerblauw gemarkeerd gebied geldt na de goedkeuring van de eerste aanvraag van de Wbmgp in 2017 artikel 9; voor lichtblauw geldt artikel 10; en in paars gebied gelden artikel 9 en 10.

Leefbaarheidsmeting 2016

Leefbaarheidsontwikkeling 2012-2016

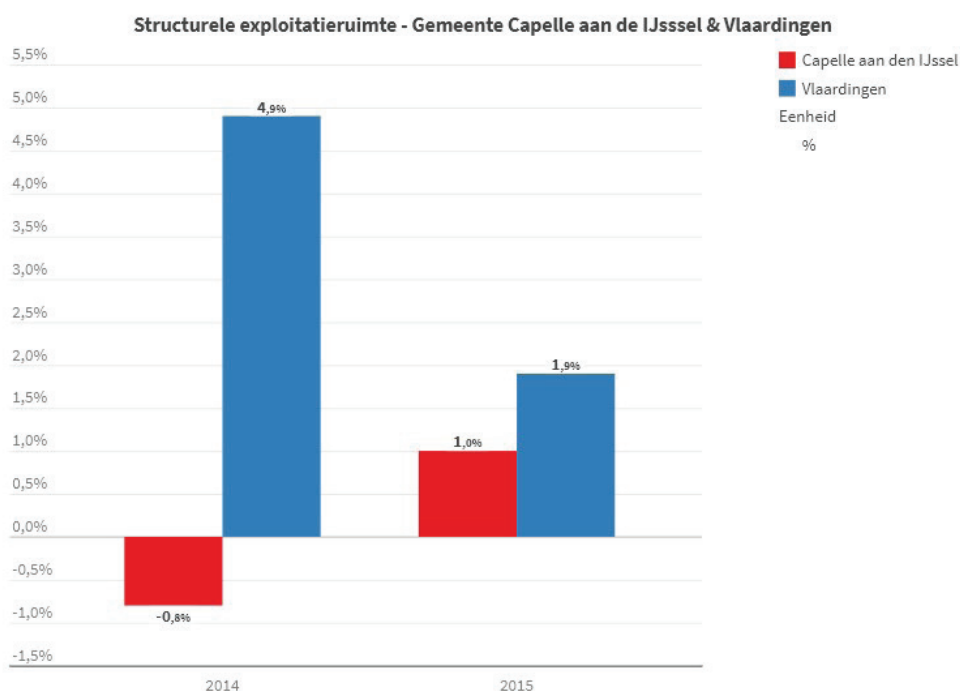
Bijlage 2. Budgettaire situatie gemeentes, twee tot vier jaar voor de Wbmgp-aanvraag

Omschrijving 'structurele exploitatieruimte' op Findo.nl.

Definitie: Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte [van een gemeente] is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten.

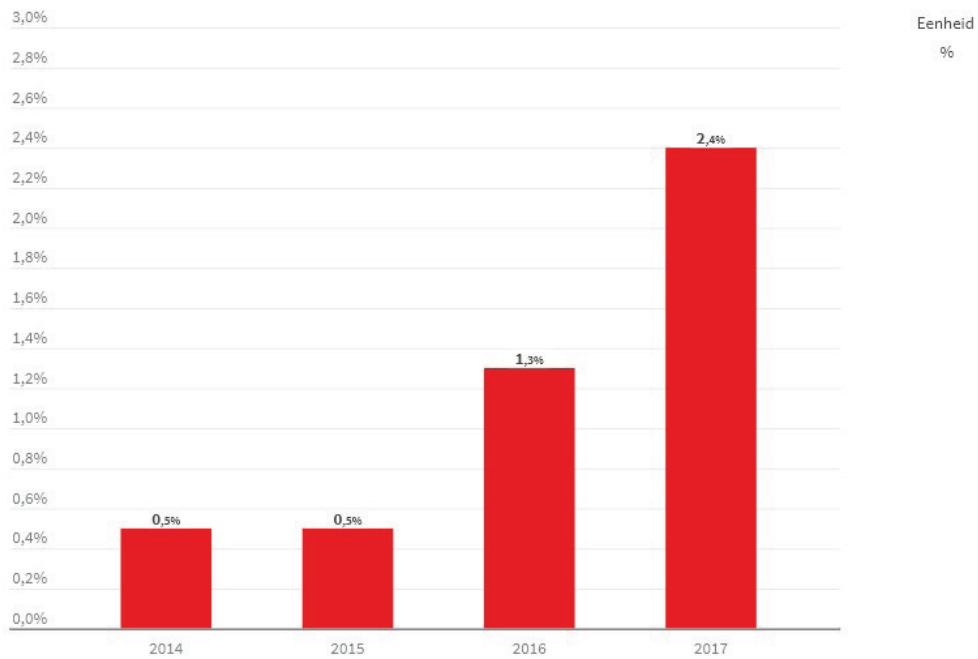
Interpretatie: hoe hoger, hoe beter.

Beschrijving: Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds of provinciefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB respectievelijk opcenten op de motorrijtuigbelastingen. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. (Findo.nl 2021)

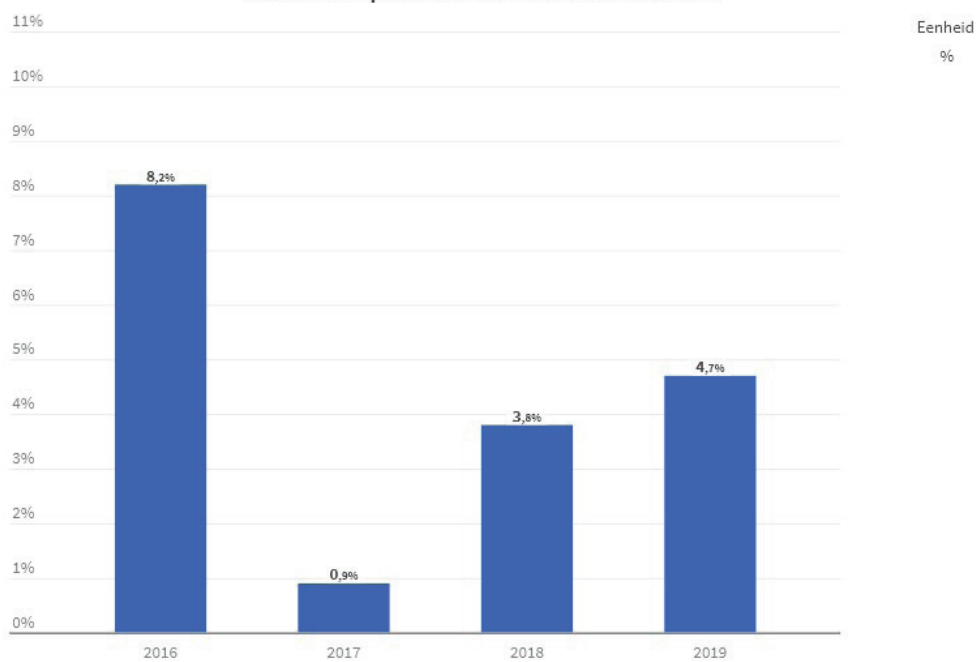
Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Structurele exploitatieruimte - Gemeente Schiedam

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Structurele exploitatieruimte - Gemeente Nissewaard

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties